

časopis

**ZEMĚDĚLSKÁ
PÔDOHOSPODÁRSKA
ŠKOLA**

4

PROSINEC 2016
79. ROČNÍK

**KDE SE VZAL KAPR
NA ŠTĚDROVEČERNÍM STOLE**

PRAKTICKÁ PŘÍPRAVA ŽÁKŮ

BRNĚNSKÁ RŮŽE 2016

**ERASMUS+: ČESKO-SLOVENSKÁ
SPOLUPRÁCE V PRAXI**

CHOVATELSKÝ DEN V TŘEBÍČI

ANTONÍN ŠVEHLA II. ČÁST

Informace o vzdělávání, poradenství a rozvoji venkova
Informácie o vzdelávaní, poradenstve a rozvoji vidieka

Obsah

Contents

	Kde se vzal kapr na štědrovečerním stole Kapr – symbol českých Vánoc	3		Where the carp appeared on the Christmas Eve table Carp - the symbol of Czech Christmas	3
	Sešla se Valná hromada Asociace Co přinesl rok 2016 v zemědělském školství	5		The General Meeting of the Association What brought the year 2016 in agricultural education	5
	Praktická příprava žáků – letitý problém, který stále přetrvává V. část	8		Practical training of pupils – old problem, which still persists Part V.	8
	Zalévání zahrady	11		Watering the garden	11
	Brněnská růže 2016 Chovatelský den v Třebíči jubilejní XXV. ročník Chovatelského dne	13 16		Brno Rose 2016 Breeding day in Trebic Jubilee XX anniversary	13 16
	Erasmus+: česko-slovenská spolupráce v praxi	18		Erasmus: Czech-Slovak cooperation in practice	18
	Kapustovité – ohrozená čeláď, a tým i pokusy Některé mandelinky mohou pomáhat v boji s invazními rostlinami	20 21		Cole – Endangered species Some Chrysomelidae may help fight with invading plants	20 21
	Výstavy a veletrhy leden 2017	23		Exhibitions and Fairs in January 2017	23
	Vývoj spotřeby mléka a mléčných výrobků a jejich význam ve výživě	24		Development of consumption of milk and dairy and their importance in nutrition	24
	Antonín Švehla II. část Před 80 lety vyšlo první číslo časopisu Zemědělská škola 4. díl	26 29		Antonin Švehla Part II. 80 years ago the first issue of the magazine School of Agriculture Part 4.	26 29
	Z cesty k vrcholné vědecké zemědělské instituci u nás XIX. část	31		Notes from the road to top agricultural scientific institution in the country Part XIX	31

Časopis vychází jednou za měsíc podle školního roku; číslo 4, ročník 79, vyšlo v prosinci 2016

Redakce časopisu Zemědělská škola nenese odpovědnost za obsahová sdělení v jednotlivých článcích. Za publikované články nesou odpovědnost jejich autoři.

Časopis vydává

Ústav zemědělské ekonomiky a informací, Mánesova 1453/75, 120 00 Praha 2, tel.: +420 222 000 381, e-mail: sladek.pavel@uzei.cz spolupracuje s Agrostiústutem Nitra, štátny podnik, Akademická 4, 949 01 Nitra, tel.: +421 377 721 802, e-mail: Zuzana.Horvathova@agroinstitut.sk

www.zemedelskaskola.cz

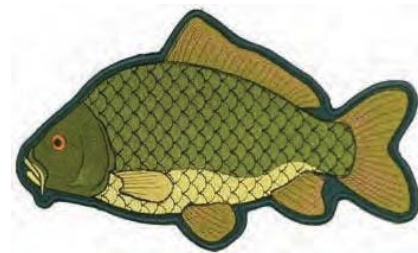
Kde se vzal kapr na štědrovečerním stole

Trhni a oškrab kapra, přemej ho a dobře ho nasol; pak polož na dno pekáče několik tříštěk, vlož na ně kapra kůží navrch, aby nepřilehl, dej pod něj máslo, rozkrájenou cibuli...

Domácí kuchařka, M. D. Rettigová

Kapr – symbol českých Vánoc

A právě od doby, kdy jej znovu Češi objevili v 19. století, se začal kapr pravidelně objevovat v době Vánoc a stává se symbolem českého štědrovečerního stolu. Tato česká vánoční tradice přetrvala déle než století. V období Vánoc se kapr objevuje mnohem více než v průběhu roku. Těší se zájmu kuchařů, rybářů a jejich příběhů, ale i čtenářů nejrozličnějších časopisů a v současné době i zájmu diváků různých televizních pořadů o vaření. Je to období nostalgie a mnoho z nás si Vánoce bez kapra neumí představit. Mnohdy jsou to vzpomínky na dětství nebo snaha naplnit tradici, zvláště derou-li se do popředí i jiné druhy ryb, třeba módní losos či candát. Kapr je spojen s řadou drobných rituálů vracejících nás do minulosti, např. schovaná šupinka pod talířem zajišťující hojnost peněz.

Štědrovečerní večeři jednoznačně dominuje kapří řízek se salátem. Nebylo tomu tak vždy. Kapr se připravoval na mnoho způsobů, třeba na černo nebo v rosolu. Proč zvítězil právě kapří řízek? Snad je důvodem rychlá příprava nebo málo zkušeností a umu s recepty na úpravu kapra. Ale množství známých receptů neomezuje konzumaci kapra pouze na Vánoce. Kapr je ryba chutná po celý rok.

Historie chování kaprů, aneb kapr napříč staletími

Jednou ze základních potravin dávného člověka byly sladkovodní ryby. Objevovaly se na starořímských hostinách, i v bibli je ryba zmiňována, např. když Ježíš jimi nakrmil zástupy hladovějících. Ve středověku se ryba stala postním jídlem a oblíbeným pokrmem šlechty. I v současnosti je ryba vyhledávána v mnoha zemích, zejména jako hlavní přísun živočišných bílkovin. Ryby stále patří k denní stravě stejně jako na sváteční stůl.

V českých rybnících má své místo odpradáвна kapr. Jeho původní domovinou bylo povodí dolního a středního Dunaje a některé balkánské řeky. Odtud mezi 7. a 11. stoletím připlaval do střední Evropy, kde se postupně stal oblíbenou rybou, zejména na šlechtických dvorech. Kapr byl v té době hojnou rybou tekoucích vod a už se vyskytoval v povodí téměř všech velkých evropských řek. Teprve po dvou stoletích se dostává do rybníků. V prvních rybnících se kapr, jako ryba vhodná k chovu, začal ukazovat na přelomu 13. a 14. století, a to díky své vhodnosti pro chov – relativně rychle rostl, byl velice plodný a životaschopný, snášel i tvrdší zimy, nebyl náročný na manipulaci, měl velmi chutné maso a především jako ryba vyhovoval postním regulím klášterů. Ve středověku

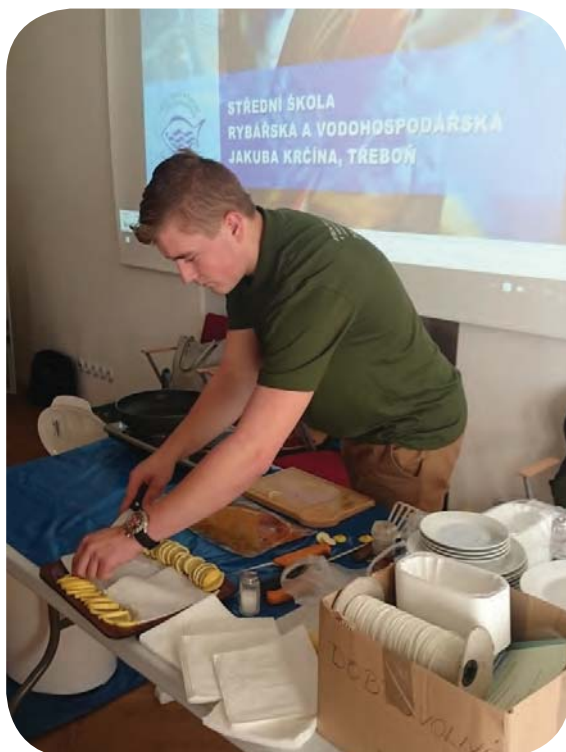
v určitých dobách byl půst rozšířen až na 200 dní v roce, ryby pak byly jediným vhodným pokrmem, který bylo možno konzumovat bez prohřešku proti církevním řádům. První rybníky, byť primitivní, se tedy objevují při klášterech a první zmínky o receptech, jak upravit kapra, pocházejí z klášterních kuchyní.

Pro naše rybníkářství bylo zlatým věkem období od druhé poloviny 15. století do začátku 17. století. Rybníkářství a chov ryb se staly doslova fenoménem nejen hospodářským, ale i společenským. V českých zemích bylo vybudováno v této době více než 25 tisíc rybníků. Kapr se stal nepostradatelnou a vyhlášenou lahůdkou kdekterého hradního pána, šlechtice či bohatého měšťana, a navíc sláva kapra pronikla i do zahraničí. Zejména oblíbeným byl kapr v alpských zemích, kde mu dávali přednost i před domácím pstruhem. V průběhu 17. století však došlo ke změně díky novému systému zemědělského hospodaření. Vlivem třicetileté války se znalosti o chovu kapra vytratily, desítky hektarů rybníků zpustly a přeměnily se na pole a pastviny. Nebylo nikoho, kdo by kapra choval nebo konzumoval. Vše se změnilo až v 19. století. To s sebou přineslo naději na vzkříšení chovu kapra a představilo jeho vlastnosti široké veřejnosti. A právě v tomto období začala slílit vánoční tradice konzumace kapra. Ten se z pozice postní ryby dostal

na domácí trh. Začal být oceňován a hodnocen jako vysoce kvalitní a chutná ryba a objevily se první recepty, jak kapra upravit v kuchyni. Tento slibný vývoj zpomalila první světová válka, ale v roce 1918 se chov kapra zintenzivnil díky nově vytvořené organizaci chovatelů ryb, obchodníků s nimi a výrobců rybářských potřeb. Prvorepubliková celostátní organizace dostala začátkem 90. letského pokračovatele v podobě Rybářského sdružení české republiky.

Chutné kapří maso se ve středověku dostalo i na papežský stůl, jak nám o tom vypráví glosa v jednom z prvotisků vodňanské Gelastovy knihovny. Zdrojem poznání úprav rybiho masa byly zprávy o hostinách na šlechtických dvorech. Souhrn kulinářských znalostí přináší kniha Severyna mladšího ze 16. století, která obsahuje padesát rybích receptů, a nejčastější rybou tu byl právě kapr, který byl pevnou součástí šlechtických hostin. Kapr se vařil a pekl, nadíval, kořnil, marinoval a servíroval se buď jako předkrm nebo jako část hlavního chodu. Dokladem je další kuchařská kniha nazvaná prostě Kuchařství, sestavená v 16. století Bavorem Rodovským z Husířan. Ještě v první polovině 19. století zpopularizovala Magdalena Dobromila Rettigová kapra ve své Domácí kuchařce. A opravdovou renesanci zažila příprava ryb v závěru 19. století, kdy se kapr, jako dostupná a finančně přiměřená ryba, dostal i k sociálně slabším vrstvám obyvatelstva.

Kapr prospívá našemu zdraví

Kapr má ze sladkovodních ryb u nás výsadní postavení. Je také oblíbený i v dalších evropských a asijských zemích. Kapr má velmi nízký obsah tuku ve svalovině, proto může být vhodným masem při různých redukčních dietách. Kapří tuk obsahuje optimální složení některých polynenasycených mastných kyselin, zejména kyselin řady omega-3, díky čemuž může působit jako prevence proti srdečním infarktům. Kapří maso je velmi dobře stravitelné a dodává našemu tělu dostatek mimořádně kvalitních živočišných bílkovin. Také jeho chuť a vůně je výrazně jemnější než u mořských ryb. Nezanedbatelný je i podíl minerálů a vitamínů v kapřím mase. Proto si kapr stále udržuje první příčku na žebříčku konzumace ryb.

Chov kapra je odedávna spjat s přírodou. Na ní závisí i prosperita rybářů a rybníkářů. Do jejich oboru se promítá celá řada dalších vlivů. Rybníky neslouží pouze k chovu ryb, mezi jejich funkce kromě rekreační a chovu ryb patří i retence vody v krajině, protipovodňová opatření, regulace vodního režimu v regionu, udržování principů kulturní krajiny, ochrana přírody a jiné. Rybníky fungují jako velké přírodní čistíčky, svými přirozenými biologickými procesy příznivě ovlivňují kvalitu přitékající vody. I proto se kapří maso stalo jednou z nejzdravějších potravin.

Škola pro rybáře v Třeboni

Kapr bude i nadále jedničkou mezi našimi sladkovodními rybami. K tomu chce přispět svým působením i naše škola – Střední škola rybářská a vodohospodářská Jakuba Krčína v Třeboni. Svou dlouholetou činností vychovává nejen profesionální rybáře a ekology vodohospodáře, ale propaguje i konzumaci kapra prostřednictvím osvětové činnosti pro veřejnost. Znamé jsou ukázky přípravy kapra našimi žáky přímo před očima návštěvníků rybářských výstav a slavností nebo přednášková činnost našich odborných pedagogů pro veřejnost a školy.

Mgr. Jana Kadlecová
SŠRV Třeboň

Sešla se Valná hromada Asociace

Co přinesl rok 2016 v zemědělském školství

Asociace vzdělávacích zařízení pro rozvoj venkovského prostoru, z. s. uspořádala dne 23. listopadu 2016 Valnou hromadu. Hostitelem setkání členů Asociace – ředitelů škol, školních hospodářství, vzdělávacích institucí – a hostů byla Česká zemědělská akademie v Humpolci.

Po přátelském zahájení seznámil přítomné se zprávou o činnosti za uplynulé období předseda Asociace **Mgr. Otakar Březina**, ředitel České zemědělské akademie v Humpolci.

Pravidelná jednání

Během kalendářního roku od poslední Valné hromady v Brně (19. listopad 2015) se **Výkonná rada Asociace** sešla celkem čtyřikrát: 6. dubna, 22. června, 13. října a 22. listopadu, a to i za účasti spolupracujících subjektů. Na setkáních se projednávaly aktuální otázky a koncepční záležitosti středního odborného školství a výsledky či návrhy byly předávány jednotlivými členy rady školám každého kraje. Zápisy z výkonných rad jsou k dispozici na webových stránkách Asociace www.asven.cz.

Spolupráce Asociace se během celého roku odehrává tradičně s ministerstvem zemědělství, s ministerstvem školství, s Národním ústavem pro vzdělávání, s Agrární komorou ČR, s Českou zemědělskou univerzitou, s Institutem celoživotního vzdělávání MENDELU, s Ústavem zemědělské ekonomiky a informací a s příležitostnými hosty. Všichni se společně snaží řešit otázky související s odborným vzděláváním a následně připomínkovat koncepční záležitosti. A těch je v poslední době skutečně hodně, protože ministerstvo školství v současnosti projednává více důležitých věcí najednou a ne vždy s ohledem na stanoviska Asociace.

Proto se Mgr. Březina ve svém vystoupení zastavil především u bodů, které jsou momentálně aktuální, aby vyslechl i názory všech přítomných na tuto problematiku.

Reforma financování regionálního školství

„Bytostně se nás týká...“ Náročná byla především **příprava koeficientů pro PH max** – maximálního počtu hodin výuky (včetně nezbytného dělení) ve třídě v oboru vzdělání, v závislosti na počtu žáků ve třídě. Výpočty byly z počátku velmi složité, nepřehledné.

Představitelé Asociace v této záležitosti opakovaně jednali s ministerstvem školství a s panem Mgr. Pavlasem z Národního ústavu pro vzdělávání, školy byly žádány o připomínkování. Podle informací získaných Asociací se „školy do koeficientů vejdou“, byť ve srovnání s gymnázii se vše nezdá být úplně spravedlivé. Gymnázia mají větší počet hodin PH max (dělení počtu hodin) než ostatní typy škol. Lze nesrovnalost ještě nějak řešit, změnit? Asociace záležitost zkoušela připomínkovat, ale ministerstvo školství její argument nevyslyšelo. Něco změnit už je možné zkusit jen iniciativou z poslanecké sněmovny nebo přes jednání s ministry, protože ministerstvo školství považuje debatu za uzavřenou.

I přes některé připomínky lze reformu financování vítat, parametry ale musí být nastavené přiměřeně a rozumně. Mgr. Březina poděkoval všem školám, co se do přípravy zapojily.

Situace je složitá u **financování nepedagogických pracovníků**. Na ministerstvu školství se uvedené problematice věnuje Ing. Finke, ředitel odboru 45. Odtud vzešla tabulka pro modelování počtu nepedagogických pracovníků. Do úpravy složitého systému pro výpočet nepedagogických pracovníků pro konkrétní školu se úspěšně vložila Asociace učňovských zařízení, jmenovitě Ing. Porvichová, která přepracovala a zjednodušila komplikovaný model (poskytne i naší Asociaci).

Třetí část – neméně důležitá – reformy financování je **financování autoškol**, eventuálně **financování svářečských škol**. Podle poslední informace by měly být financovány prostřednictvím ONIV (ostatní neinvestiční výdaje). V tomto směru probíhá jednání s ředitelem Bannerterem (odbor středního a vyššího odborného vzdělávání), řeší se, jakým způsobem se výpočty budou provádět, jak zohlednit případné různé počty žáků v jednotlivých letech. Předpokládá se výpočet podle počtu žáků rozpočítaný na tři nebo čtyři roky dle oboru. Zajímavé jsou výsledky dotazníku, podle kterého má 62 %

našich škol vlastní autoškolu s komplexním zajištěním, škol, které nemají vlastní autoškolu a zajišťují výuku službou je 18 % a 20 % škol výuku zajišťuje částečně službou a částečně vlastní autoškolou (např. T vlastní, B smluvně). Z tohoto poznání vyplývá nutnost „variabilního“ přísunu peněz školám na výuku řidičských oprávnění.

S financováním školství souvisí i další záležitost – **zařazení učitelů odborného výcviku a učitelů praktického vyučování do platových tříd**. Zástupci Asociace byli přizváni PaedDr. Dobešovou na jednání Podvýboru pro střední a vyšší odborné školství Poslanecké sněmovny. Podle průzkumu (předběžných výsledků), který provádí Agrární komora ČR a Zemědělský svaz ČR, je věkového složení učitelů na těchto pozicích kolem 55 let. Může tak brzy nastat situace, kdy nebude mít kdo učit. Pomůže k získání odborníků zařazení do vyšší třídy? Každé takové ocenění je dobré. S poslanci i ministerstvem školství se zástupci škol shodli, že učitelé odborného výcviku – mistři by měli být zařazení o jednu platovou třídu výše.

Maturitní zkouška

Problematickým bodem je **povinná maturitní zkouška z matematiky**. Podle zatím posledního návrhu z ministerstva školství by v roce 2021 z matematiky maturovaly gymnaziální obory a lycea, v roce 2023 všechny ostatní školy s určitými výjimkami (obory skupiny „82“, tj. umělecké školy, dále některé zdravotnické a sociální obory). Jiná možnost už zřejmě v tuto chvíli neexistuje, povinná maturitní zkouška z matematiky je ve školském zákoně.

Přijímací zkoušky

Asociace bude požadovat vyhodnocení průběhu „státních“ **přijímacích zkoušek** po roce fungování, a to zejména s ohledem na potřebnost konání dvou termínů přijímacích zkoušek.

Podle Asociace je ustanovení, „že každé dítě má právo dělat přijímací zkoušky dvakrát, nešťastné“. Mgr. Březina je přesvědčen, že ministerstvo školství dojde k závěru, „že se vůbec nic nestane, když přijímačky budou jen jedny, a bude ochotno nějakým způ-

sobem tuto záležitost upravit. Dítě se nebude ‚méně‘ stresovat, když ho budeme stresovat dvakrát“. Podle prováděcího předpisu lze v dalších kolech přijímacího řízení využít výsledky státních přijímacích zkoušek. Ale podle názoru Asociace „je to argument naprosto nevyužitelný, protože bude určitě spousta dětí, které budou lavírovat v tom, jak přijímací zkoušky obejít. Už se objevují signály, že nejjednodušší metoda je nepodat přihlášku do prvního kola a přihlásit se, až proběhnou přijímací zkoušky, do druhého kola. Protože ředitel musí nastavit stejné podmínky pro dané kolo pro všechny uchazeče, tak nejde říci, že využijeme výsledky státních přijímacích zkoušek, protože se tam klidně může objevit někdo, kdo je neabsolvoval“.

Mgr. Březina považuje společné přijímací zkoušky za krok dobrým směrem, ale je stále přesvědčen o tom, že pokud by ministerstvo školství přistoupilo k testování 5. a 9. ročníků tak, aby výsledky testů byly využitelné místo přijímacích zkoušek, bylo by to daleko užitečnější, protože by hodnocením prošel celý populační ročník. Argumenty nákladnosti v této chvíli neobstojí, argumenty ze strany CERMAT (Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání), zda základní školy jsou schopny zajistit objektivnost a standardní způsob průběhu testů, rovněž ne. Největší problém ale Asociace vidí v problematické „potřebnosti“ konání dvou termínů přijímacích zkoušek.

Novela zákona o pedagogických pracovnících

Dalším bodem, o kterém se Mgr. Březina zmínil, je **kariérní řád** nebo-li novela zákona o pedagogických pracovnících. Vláda novelu schválila, ale bohužel neproběhlo připomínkové řízení s odůvodněním, „že se to nestihlo, výbory v parlamentu posunuly své zasedání...“. Kariérní řád je určitě dobrá myšlenka, ale jeho současná podoba školám připadá jako nehotová nedopracovaná záležitost, která toho asi moc neřeší. Tři kariérní stupně považují ředitelé za nedostačující, „po určité době působení už se není kam posouvat“. Ředitelé škol se obávají i velké administrativní zátěže, když budou pro každého pedagoga muset řešit plán personálního rozvoje...

Ředitelé dále nesouhlasí s možností učitele libovolně si určit pět dnů volna k samostudiu (časový termín i obsah samostudia) – ředitel má právo mu to zamezit pouze v odůvodněných případech. Ředitelé by chtěli stanovit svým pedagogům kromě termínů samostudia i jeho náplň. Zavádějící je i termín – volno k samostudiu, mělo by to být jen samostudium či dny k samostudiu, není to žádné volno, žádné další prázdniny. Vyřešila by zmíněné nejasnosti vnitřní směrnice? (Období školního vyučování je vždycky překážkou k čerpání volna k samostudiu.)

Další nevyřešenou záležitostí je **postavení ředitele**. Bude v kariérním stupni 2 nebo 3? Všichni musí projít atestačním řízením.

Nespokojenost ze strany vedení škol byla vyjádřena i k **řešení příplatků**. V návrhu zákona je příplatek pro uvádějícího učitele 3 tisíce korun měsíčně, bez snížení úvazku. Je to velmi nesouměřitelné s příplatkem třídního učitele. Příplatky u třídního učitele jsou (nepochopitelně) ve své výši rozlišené podle školních stupňů, kde působí. V zákoně by neměla být stanovená fixní částka, lepší by bylo procentuální rozmezí tarifní třídy..., není to příliš domyšlené.

Ještě k autoškolám

Ve svém vystoupení upozornil Mgr. Březina na určité paradoxy v **zařazení skupin autoškol** do jednotlivých oborů, do jednotlivých RVP (Rámcových vzdělávacích programů). Byl vznesen požadavek zařazení výcviku k získání řidičských oprávnění skupiny C do oborů „M“

skupiny 41, které již dnes obsahují výcvik ke skupině B. Valná hromada se požadavkem může zabývat a dát do usnesení, aby ministerstvo školství vyhodnotilo zařazení autoškol a případnou potřebu tam doplnilo.

Materiálů z ministerstva školství přichází v současnosti hodně, nejsou ale vždy dotaženy do konce.

Spolupráce s ministerstvem zemědělství

Ve spolupráci se zřizovateli – krajskými úřady – na popud ministra zemědělství bylo vytipováno a stanoveno **30 center odborné přípravy**. Ta budou pět let dostávat finanční dotaci na nákup investic (učebních pomůcek). Je to krok dobrým směrem. Pan ministr se rozhodl, že krajům je třeba dát najevo, že zemědělské vzdělání je drahé a měly by přemýšlet o síti škol.

Z ministerstva zemědělství i tento rok Asociace obdržela **finanční podporu na odborné soutěže**.

Rovněž vítanou informací je **vyjednání smlouvy o vydávání časopisu Zemědělská škola** na dalších deset let. Ministerstvo zemědělství společně s Ústavem zemědělské ekonomiky a informací garantuje minimálně na deset let vydávání tohoto časopisu,

který slaví letos 80 let od svého vzniku. „Školy tak mají velký prostor všem sdělit, co se u nich děje“, připomněl předseda Asociace.

Další aktivity

S Národním ústavem pro vzdělávání zahájily školy Asociace **spolupráci na revizi rámcových vzdělávacích programů**.

Dobrým počinem ze strany Jihomoravského kraje je každoroční přehlídka vybraných učebních oborů, u kterých jsou sledovány dovednosti žáků prezentovaných v odborných soutěžích. V každém oboru pak může zvítězit nejlepší žák a získat ocenění **České ručičky**. V organizačním výboru naše školy zastupuje PaedDr. Kňážík, ředitel rajhradské zahradnické školy. Naše školy by uvítaly větší zastoupení oborů, ale počet je limitován. Každým rokem je vybráno 20 oborů, které jsou ohroženy klesajícím zájmem o studium, přestože je jejich společenská potřebnost stále velmi vysoká.

Pozornost zástupců Asociace se zaměřila i na **mistrovskou zkoušku**. Prošla „takovým zvláštním vývojem“. Původně měla její podoba trochu nahrazovat maturitu..., následně bylo rozhodnuto vtělit ji do zákona č. 179 (uznávání výsledků dalšího vzdělávání) – měla by nahrazovat nějakou část počátečního vzdělávání. Stanovisko CZESHA i Asociace je k tomuto rozhodnutí jednoznačně zamítavé. Mistrovská zkouška by neměla nahrazovat část vzdělávání, ať už výučního listu nebo část maturity (prosazováno zaměstnavatelskou lobby).

Na závěr svého vystoupení předseda Asociace pan Mgr. Březina poděkoval všem, kteří se na činnosti Asociace podílejí a jsou ochotni s Asociací spolupracovat.

Další informace naleznete na webových stránkách Asociace: www.asven.cz

Informace z vystoupení hostů na Valné hromadě Asociace vzdělávacích zařízení pro rozvoj venkovského prostoru v Humpolci přineseme v následujícím čísle Zemědělské školy.

akr ✿

Praktická příprava žáků – letitý problém, který stále přetrvává v. část

Už v loňském říjnovém čísle Zemědělské školy na straně 5–9 (ZPŠ č. 2, roč. 78/2015–16), které najdete na www.zemedelskaskola.cz, jsme Vám nabídli trochu obsáhlejší rekapitulaci vývoje kolem škol a školních hospodářství. Uveřejnili jsme tehdy originál článku „Jak jsme zachraňovali školy a školní statky“, který vyšel v Zemědělské škole v únoru 1998, a který se věnoval období let 1990–1998.

Protože je to téma stále aktuální, pokračujeme ve zpracování původních podkladů a od září Vám předkládáme další části „seriálu“. Tentokrát to bude díl pátý, poslední a zahrne období školního roku 2001–2002. Text opět vychází z článků, které k této problematice vyšly v Zemědělské škole. Následující ročníky Zemědělské školy jsou už všem čtenářům přístupné na výše uvedených webových stránkách.

Přečtěte si zajímavou a poučnou historii vývoje zemědělských škol a řešení praktické přípravy žáků, která je neustále plná změn a rychlého vývoje. A těšíme se i na Vaše ohlasy!

„Jak jsme zachraňovali školy a školní statky“

2001

Únor 2001

Jednání koordinačního výboru Sdružení zemědělských, lesnických a potravinářských škol, rybářské školy a školních hospodářství (Sdružení) na ministerstvu školství

Po téměř roční přestávce se poslední únorový den opět sešel koordinační výbor Sdružení, aby se jeho členové vzájemně poinformovali o řešených úkolech a přijali úkoly nové. Jednání probíhalo v prostorách ministerstva školství za přítomnosti jeho představitelů – ředitele odboru 23 Ing. Šrámka a dr. Kriega, a dále hostů – doc. Slavíka z katedry pedagogiky ČZU a Ing. Hradila a Ing. Vaška z Národního ústavu odborného vzdělávání.

Během uplynulého období bylo úsilí věnováno především problematice dotací pro školní hospodářství, řízení motorových vozidel, převodu nemovitého majetku, připomínkám k novým maturitám, novým odborným učebnicím. Z jednání vybíráme...

Pedagogická problematika

Do diskuze k nové podobě maturitních zkoušek předalo Sdružení své připomínky, ale ne všechny byly akceptovány. Naši maturanti budou oproti gymnazistům maturovat z více předmětů, Sdružení

bezúspěšně navrhovalo kromě volby matematiky či občanskospoločenského základu ještě třetí volbu – předmět s přírodovědným základem. Zdůrazňovalo důležitost praktické maturity pro naše školy. Zástupci školské komise se navíc zúčastnili všech akcí a jednání na ministerstvu školství.

Školní hospodářství

Stav školních statků (podle vedoucího ekonomické komise Sdružení) je velmi vážný, řada z nich nemá finanční prostředky na provoz. Komise vyvíjela a vyvíjí velké úsilí pomoci statkům dotacemi z ministerstva zemědělství – podařilo se získat dotace na zelenou naftu, v jednání jsou dotace na ztráty suchem.

Podle Ing. Šrámka v té době, kdy bylo nutné připomínkovat žádost o dotace pro školní statky do vlády, nebyl na ministerstvu školství člověk podporující zemědělství, a proto se tato otázka projednává se zpožděním.

Podle doc. Slavíka je důležité dobré fungování Sdružení, problémy ve školství budou stále větší, nedostatek peněz se dal předpokládat. Bez spolupráce by se zemědělské vzdělávání více rozdrobovalo, je nutné hledat společné cesty (s ministerstvem školství), než se školy „rozejdou“ do krajů. Vždy je lepší jednat se Sdružením jako celkem, než s jednotlivými školami.

Každá škola ve svém kraji by měla působit na poslance směrem k objasnění zvláštností našich škol a školních hospodářství.

Aktuální je změna zákona o převodu majetku státu na fyzické osoby – ministerstvo školství připravuje v tomto směru připomínkové řízení – momentálně jsou ohroženy pozemky, které by měly být převedeny na školní statky.

Květen 2001

Z diskuze ke školním hospodářstvím

V čem jsou hlavní příčiny současného neutěšeného stavu?

Jsou to především nevyjasněné majetkové poměry, kdy movitý majetek patří Pozemkovému fondu a ostatní MŠMT ČR. Tento stav znamenal nemožnost investic do budov a staveb po celá desetiletí. Právní postavení příspěvkové organizace neumožnilo vznik nároků na zemědělské dotace.

Své negativní dopady měly i dlouhé diskuze na všech úrovních o účelnosti a rozsahu školních hospodářství – snaha řešit nedostatek finančních prostředků na dotace redukcí počtu školních hospodářství. Zpracování různých koncepcí a transformace bez návrhů na ekonomické zajištění a hlavně nespolečné na úrovni ministerstev školství a zemědělství.

Jaké jsou možnosti řešení?

Nejjednodušší by byla dohoda mezi ministerstvy školství, zemědělství a ministerstvem financí o umožnění financování hospodářské činnosti – zemědělské výroby – podle stejných zásad jako je tomu ve výrobních organizacích rezortu zemědělství. Právně a ekonomicky by zřejmě bylo čistší založení obecně prospěšné společnosti podle zákona 248/95 Sb. Zakladatelem by byl krajský úřad.

Školní hospodářství by měla sloužit nejen praktické výuce žáků příslušné školy, ale i pro další vzdělávání pracovníků v zemědělství, pro zemědělské pokusnictví a další činnosti, které už jsou na školních hospodářstvích zavedeny... Mohly by tak odpadnout úvahy o potřebě budování nových rezortních účelových školních středisek, jejichž výstavba a provoz by si vyžádaly desítky milionů nákladů. (Ladislav Vrátný, Humpolec)

Červen 2001

Z jednání koordinačního výboru a konference členů Sdružení

Pominula nepříznivá doba pro setkávání škol. Na koordinačním výboru Sdružení zemědělských, lesnických a potravinářských škol,

rybářské školy a školních hospodářství se mj. hovořilo o následujících bodech: dlouhodobý problém s autoškolou, platba praxe žáků školou školnímu statku, posouzení novely zákona o převodu půdy na jiné subjekty, metodické řízení škol ministerstvem školství, úprava stanov, úzká spolupráce se Sdružením učňovských zařízení...

Změny na MŠMT ČR přinesly i příznivé změny ve vztahu ke Sdružení a představitelé ministerstva se opět zúčastňují jednání Sdružení.

Na konferenci informovala **Marie Paseková** z ekonomické skupiny ministerstva školství o financování škol a školských zařízení v r. 2001 se zaměřením na financování školních hospodářství:

V roce 2001 dochází k zásadní reformě výkonu státní správy a samosprávy ve školství. V oblasti ekonomického zabezpečení škol je tento rok rokem přechodným, ve kterém dochází k postupné transformaci stávajícího „okresního“ modelu rozpisu prostředků státního rozpočtu na model „krajský“ (finanční toky prostředků v regionálním školství řeší usnesení vlády). Východiskem je maximální nezávislost na probíhajících transformačních změnách. Celkový příspěvek na činnost školních hospodářství je 54 mil. Kč. Prostředky na provoz (podle schválené metodiky) jsou přidělovány jako účelové, jejich rozdělení bude provedeno na základě podkladů odboru 23 MŠMT ČR.

V novém školním roce už začnou skutečně fungovat kraje, střední odborné školy a střední odborná učiliště (ta jsou doposud pod rezortem zemědělství) by měly začít daleko více spolupracovat. Zruší se anomálie jiného zřizovatele, řešit se budou stejné otázky.

Září 2001

Valná hromada Sdružení učňovských zařízení (SUZ)

Sešlo se 80 ředitelů, tj. 71 % členské základny. Hlavním bodem jednání bylo posouzení další činnosti SUZ po převedení zřizovatelských pravomocí do působnosti krajů. Po obsáhlé diskuzi bylo jednoznačně rozhodnuto o zachování sdružení s tím, že bude nově vymezena sféra jeho působnosti. Současně byla schválena varianta budoucí možné fúze se Sdružením zemědělských, lesnických a potravinářských škol, rybářské školy a školních hospodářství. Novým předsedou SUZ (po odchodu dosavadního předsedy Ing. Školoudíka na jiné pracoviště) byl zvolen Ing. Jan Kot, ředitel Integrované střední školy zemědělsko-manažerské Cheb.

Říjen 2001

Z jednání koordinačního výboru Sdružení

Je podporována užší spolupráce se Sdružením učňovských zařízení, společné řešení otázky zemědělského vzdělávání. Postupné sbližování obou sdružení je otázka času, konečné řešení – sloučení obou sdružení – je ve své závěrečné fázi na rozhodnutí konference.

Velmi náročná je stále *problematika motorových vozidel*. Najít řešení se s řediteli škol a s řediteli školních hospodářství na jednání snažili ředitel odboru 23 MŠMT ČR Ing. Šrámek, Ing. Hradil z Národního ústavu odborného vzdělávání a Ing. Matoušek z Institutu výchovy a vzdělávání MZe ČR. Problémy nastaly s platností nové vyhlášky, během měsíce října by mělo být řízení motorových vozidel zapracováno do potřebných odborných předmětů.

Nově řešené *maturní zkoušky* (státní maturita, školní maturita) by měly začít v roce 2004, ale stále to není jisté. Zůstaly v návrhu až čtyři povinné předměty? Je v návrhu školského zákona řešena otázka praktické maturitní zkoušky? Uváděné řešení je výhodné pro gymnazisty. V novém návrhu pro SOU se objevila i zkouška ze všeobecných vědomostí – něco jako malá maturita. V učilištích je ale třeba se zaměřit na odbornost.

Problematika školních hospodářství

Školní hospodářství se v současné době nacházejí ve fázi konsolidace vlastního majetku, tj. znovunavrácení původního práva hospodaření k nemovitostem, které má ve správě Pozemkový fond (PF), a školní hospodářství (ŠH) již dříve tento majetek spravovala.

Proces převodu nemovitostí ze správy Pozemkového fondu ve prospěch školních hospodářství není v mnoha případech dokončen.

Rozhodnutím Prezidia PF ČR bude převeden majetek ze správy PF užívaný ŠH na příslušné kraje, nikoliv, jak to bylo doposud, na ministerstvo školství. Toto rozhodnutí se týká většinou školních subjektů, které jsou převáděny na krajská zařízení až ve 3. čtvrtletí tohoto roku. Řada organizací tak bude hospodařit s majetkem ve vlastnictví státu a jiná s majetkem ve vlastnictví kraje.

Daleko závažnější a složitější situace je v možnosti převodu státní půdy ze správy PF ČR na školní hospodářství.

V únoru 2001 bylo vedením MŠMT ČR rozhodnuto o pozastavení transformace zemědělského školství. Proto Prezidium PF ČR rozhodlo o zastavení převodu zemědělské půdy na školské subjekty, protože není jednoznačně zřejmé, která školská zařízení budou fungovat i nadále, a taktéž, aby se nepředjímalo pozdějším rozhodováním krajských úřadů. Z této skutečnosti vyplývá, že státní půda se bude dále pronajímat od PF.

V současné době územní pracoviště PF mají snahu uzavírat nové nájemní smlouvy na pozemky se ŠH, a to již za cenu ve výši 1 % z ceny půdy. Doporučujeme ponechat stávající nájemní smlouvy a maximálně je rozšířit o dodatky, které budou upřesňovat např. výměry pronajímaných pozemků, ale přitom je nutné trvat na dosavadní výši nájemného 0,01 %.

Ekonomická komise školních hospodářství projednávala taktéž dopady připravovaného nového školského zákona, který výrazně omezí pravomoci hospodářských subjektů, které se zabývají podnikatelskou činností. Prioritou nového zákona je výuka žáků, nikoliv hospodářská činnost. Plně jsme si vědomi priority výuky před výrobou, ale pak by musely být nastaveny jiné principy financování školních hospodářství. Komise připravila dopis jako oponentní materiál vůči navrhovanému novému školskému zákonu, kde nastiňuje i varianty možného řešení dalšího vývoje a stability školních hospodářství:

1. Školní hospodářství budou financována podle pravidel jako každý jiný školský subjekt. Je nutné zvýšit dosavadní dotaci z 54 milionů minimálně na 200 milionů bez započtení investičních přidělů pro současná ŠH.
2. Školní hospodářství budou vyčleněna ze zákona a bude jim udělen titul zvláštní právní subjekt a nebudou se na ně vztahovat omezující ustanovení navrhovaného školského zákona a umožní se jim větší pravomoci v samofinancování. Hlavní činnost – jiná činnost bude nadále dotována zřizovatelem, a to v plné výši.
3. Školní hospodářství budou samostatné právnické subjekty, akciové společnosti s majetkovou účastí kraje, obce, příslušné zemědělské nebo jiné školy hospodařící podle zásad obchodního zákoníku. ŠH budou mít možnost získat dotace na hlavní činnost od zřizovatele a dotace z MZe ČR podle dotačních titulů.

(Redakčně kráceno)

Ing. Beneš, vedoucí sekce ŠH

2002

Únor 2002

Z jednání koordinačního výboru Sdružení

Členové koordinačního výboru Sdružení zemědělských, lesnických a potravinářských škol, rybářské školy a školních hospodářství (zástupci krajů) sdělovali své zkušenosti společně – s přizvanými hosty – s přechodem školských zařízení pod kraje.

- Je nutná větší spolupráce s učiteli
- V praxi se začíná objevovat nedostatek zemědělských odborníků
- V rámci celoživotního vzdělávání je nutné spolupracovat s agrární komorou
- Podle ředitelů škol je trendem a dlouhodobým záměrem ministerstva školství tzv. ekonomicky únosná polyfunkční škola s počtem žáků nad 400, která obsahuje všechny stupně vzdělávání a více oborů. V první fázi by mělo jít o slučování SOU se SOŠ – v některých krajích už to tak funguje.
- Snahou školních hospodářství je ustanovení takového řízení, které by umožnilo získat dotace z ministerstva zemědělství podle dotačních titulů. Soulad s programy Sapard a Phare.
- Sdružení může významně přispívat k celoživotnímu vzdělávání. Má akreditaci na další vzdělávání pedagogických pracovníků a techniků.
- Pedagogická komise Sdružení se nadále věnuje přípravě učebnic ve spolupráci s vydavatelstvím Credit – aktuálně pro studijní obor Agropodnikání.

- Pro výuku motorových vozidel na zemědělských školách je potřebné, aby se jejich opodstatněnost dostala do učebních dokumentů. Je nutné vyřešit, jaké obory vyžadují řidičské oprávnění (a jaké skupiny) a zapracovat výuku do dokumentů.

Z jednání výkonné a dozorcí rady Sdružení vzdělávacích zařízení se zemědělským, lesnickým, rybářským, potravinářským a gastronomickým zaměřením (SVZ)

- V některých krajích přichází v úvahu podle místních podmínek spojování středních odborných škol a středních odborných učilišť.
- Zvážit sloučení SVZ se Sdružení zemědělských, lesnických a potravinářských škol, rybářské školy a školních hospodářství.
- Agrární komora podporuje vznik Center odborného vzdělávání (COV), možnost využití programu Sapard.
- Centra jsou uvažována jako další součást školy s vícezdrojovým financováním, poskytovala by plnění vybraných témat i žákům z jiných škol.
- Podle informace z MŠMT ČR (Ing. Šrámek) je připraven návrh na úpravu učebních osnov – bude zredukován počet oborů, jejichž součástí je získání řidičského oprávnění.

Od následujícího ročníku 2002–2003 je už časopis Zemědělská škola všem čtenářům přístupný na webových stránkách www.zemedelskaskola.cz

akr ✱

Watering the Garden

Everybody knows that plants use water quickly in hot weather and to replenish what has been used can be a slow, laborious job, but today it is not necessary to stand and hold a hose for a long time. The introduction of the plastic hose and couplings has got rid of the old weighty rubber and canvas hose, and those wretched brass couplings which always seemed to leak and so easily got damaged, have gone, too, and have been replaced by simple plastic fittings. It is comfortable to run a plastic hose around those parts of the garden which are likely to need frequent water.

Zalévání zahrady

Každý ví, že rostliny spotřebují v horkém počasí vodu velmi rychle a že doplnit, co spotřebovaly, může být pomalá a namáhavá práce. Dnes už však není třeba dlouho stát a držet hadici. Plastové hadice odstranily staré těžké gumové či plátěné. Pryč jsou i mizerné mosazné spojky, které vždycky budily dojem, že propouštějí, a snadno se poškozovaly. Byly nahrazeny jednoduchými plastovými armaturami. Je pohodlné natáhnout umělohmotnou hadici podél částí zahrady, které potřebují často zalévat.

A sprinkler can then be easily connected up, and after its set time it can be moved on to another place. The revolving or oscillating sprinklers are popular, but in some places a "sprinkler hose" could be the best thing to have. Shut-off valves are available, too, and they will shut off the water from a hose after it has been running for a given time or after it has delivered a given volume. Such devices can be adjusted to suit different crops or conditions.

A travelling spray is a clever device for watering large areas. When the water is turned on the sprinkler gradually travels back along the laid out hose line, and some types will even pick up the hose as they go. Automatic shut-off can be arranged either by a cut-off valve which will turn off the supply from the hose line when the travelling sprinkler reaches it, or a water-timing valve can be used instead and set to give a required quantity of water.

For those who have a large kitchen garden, it might be worth considering to have a semi-permanent spray line. It consists of light-alloy metal pipes which are mounted about 0.5 m from the ground. Spray nozzles (or rainers as they are sometimes called) are fitted at equal intervals along the pipes and a length of garden can be watered from them. The pipes can be turned from side to side so that a really big area is covered. The turning is done by means of a hand lever, but this has a disadvantage of requiring constant attention. More elaborate installations can be provided with an automatic fitment to make the required changes of direction.

New designs and fresh ideas in these labour-saving appliances have been constantly coming along, and a gardener can select those that are best suited to his particular needs. In the meantime, he is free to attend other jobs, or perhaps simply sit back and enjoy the garden. Water has become an extremely valuable and expensive commodity and people must do everything to save it.

ANSWER THE FOLLOWING QUESTIONS:

Why is the plastic hose better than the old rubber hose? What are the shut-off valves? What is a kitchen garden? Have you got one at home? What do you grow there? Can you ever sit back and enjoy the garden? Why is water so expensive nowadays? How much do you pay for a cubic meter?

NĚKOLIK POZNÁMEK

Likely – adjektivum (pravděpodobný – **it is unlikely** – je to nepravděpodobné) ve spojení s infinitivem (to...) překládáme adverbem (pravděpodobně, nejspíš). He **is likely to come** late (nejspíš přijde pozdě). **Shut-off, water-timing, labour-saving** a další spojení: nejde zde o pomlčku, ale o **spojovník** dvou slov! Zkuste hledat a překládat podobná spojení i v jiných textech!

Doc. PhDr. Jaroslav Voráček, CSc, PEF ČZU ❀

Poté je snadné připojit postřikovač a po uplynutí nastaveného času ho přemístit jinam. Oblíbené jsou otáčecí nebo kmitající postřikovače, někde je ale nejvhodnější pořídit si prostou „stříkající hadici“. K dostání jsou ventily, které po určité době či vytečení stanoveného objemu vody hadici „zavrou“. Zařízení mohou být nastavena tak, aby vyhovovala různým plodinám nebo podmínkám.

Pohyblivý postřik(ovač) je chytré zařízení na zavlažování velkých ploch. Když pustíte vodu, postřikovač se pozvolna vrací podél natažené hadice. Některé typy dokonce hadici cestou navinují. Automatické uzavírání může zařídit ventil, který vodu zastaví, když se k němu pohyblivý postřikovač přiblíží. Nebo lze použít časový, případně objemový spínač, který vodu uzavře pod dodání nastaveného objemu.

Ti, kdo mají velkou užitkovou zahradu, by měli zauvažovat o polotrvalé postřikovací lince. Skládá se z kovových trubek z lehké slitiny umístěných asi 0,5 m nad zemí. Postřikové trysky (či zadržovače, jak se jim někdy říká) jsou namontovány na trubkách ve stejných vzdálenostech a dokážou zavlažit pěkný kus zahrady. Trubkami se dá otáčet ze strany na stranu, takže je postřikována opravdu velká plocha. Trubkami je možné otáčet ruční pákou, nevýhodou je však nutnost stálého dohledu. Řešením jsou náročnější instalace s automatickým zařízením, které provádí požadované změny směru.

Neustále se objevují nové nápady a vylepšení těchto zařízení, jež šetří práci. Zahradník si může vybrat, která nejlépe vyhovují jeho konkrétním potřebám. Mezitím má čas věnovat se jiným činnostem. Nebo se prostě posadí a bude se těšit ze své zahrady. Voda se stala mimořádně cennou a drahou komoditou a lidé musejí dělat všechno, aby ji chránili.

Brněnská růže 2016

Tentokrát v duchu dárkových aranžmá

Prestížní mezinárodní soutěž květinářů a floristů Brněnská růže vstoupila již do třetího desetiletí. Vhodně doplňuje floristickou mozaiku akcí tohoto zaměření nejen v České republice, ale i na Slovensku, kde má stále větší ohlas. Její 21. ročník se uskutečnil v prostorách Konventu Milosrdných bratří v Brně ve dnech 11. až 13. 11. 2016.

Událost pořádaly Střední zahradnická škola Rajhrad, příspěvková organizace, brněnské firmy Slávek Rabušic, aranžování květin, a Společnost Vonek, s. r. o., zabývající se květinovými a floristickými doplňky. Partnery byly brněnské květinářství Carmen Flora, vinařství Gotberg a časopis Floristika.

Odborná porota tentokrát nasměrovala soutěžící k tvorbě aranžmá sloužících k obdarování při různých příležitostech či k vyjádření úcty nebo jiných hlubších prožitků. Připravila pro ně trojici úkolů.

Prvním bylo zhotovení dárkové kytice na utajené téma. Že půjde o slavnostní příležitost, se soutěžící dozvěděli těsně před zahájením. Současně obdrželi potřebný materiál. Časový limit byl stanoven na 60 minut.

Druhý úkol – rovněž limitovaný 60 minutami – spočíval ve vytvoření dárkové přízdoby hrnkové rostliny, přičemž rostlin v nádobě mohlo být i vícero. Zdobit bylo možno jakkoli a čímkoli.

Třetím zadáním byla přízdoba dárkové krabice jakéhokoli tvaru sušenými a umělými květinami nebo jejich částmi, a to s možností doplnění dekorativními materiály neživé povahy. Časový limit byl 90 minut.

Soutěž měla opět dvě kategorie – juniorskou a seniorskou. Hodnocení bylo prováděno obdobně jako v předchozích ročnících

bodovacím systémem Florint, ovšem ve variantě speciálně upravené pro Brněnskou růži.

V juniorské kategorii se představili studenti českých středních škol majících ve výuce zahradnické obory. Svě umění tu včetně spolupřadatelů ze Střední zahradnické školy Rajhrad měřili mladí floristé ze SŠZaZe A. E. Komerse Děčín, Střední technické a zahradnické školy Litomyšl, Střední školy zahradnické Ostrava, p. o., Amigas, jazykové školy Brno, SOŠVMZ a Jazykové školy s právem SJZ České Budějovice, Jazykové školy J. A. Komenského Jičín a Zahradnické fakulty Mendelovy univerzity v Brně. Do této kategorie vyslala soutěžící i firma Bohemiaseed Praha. Zahraničními účastníky byli studenti Strednej odbornej školy záhradníckej Piešťany.

Celkové první místo vydobyl **Vlastimil Kucharovič** se ziskem 236,33 bodu ze 300 možných (SŠZaZe A. E. Komerse Děčín). Druhý byl **Adam Hofer** s 226,33 bodu (Střední zahradnická škola Ostrava, p. o.), třetí **Filip Bracek** s 225,33 bodu (SZaŠ Rajhrad, p. o.).

Dle jednotlivých kategorií bylo pořadí následující: Ve zhotovení dárkové kytice byl na prvním místě Filip Bracek s 76,7 bodu ze 100 možných (SZaŠ Rajhrad, p. o.), druhý Adam Hofer s 70,3 bodu (Střední zahradnická škola Ostrava, p. o.) a třetí Veronika Osičková s 67,7 bodu (SZaŠ Rajhrad, p. o.).

Dárková přízdoba hrnkové rostliny přinesla první místo Vlastimilu Kucharovičovi se ziskem 90,7 bodu ze 100 možných (SŠZaZe A. E. Komerse Děčín), druhé Adamu Hoferovi s 82,7 bodu (Střední škola zahradnická Ostrava, p. o.) a třetí Kristině Topolčanské s 79,3 bodu (Střední odborná škola zahradnická Piešťany).

V přízdobě dárkové krabice sušenými a umělými květinami patřilo první místo Veronice Urbánkové s 88 body ze 100 možných (Zahradnická fakulta Mendelovy univerzity Brno), druhé Vlastimilu Kucharovičovi s 87 body (SŠZaZe A. E. Komerse Děčín) a třetí Barboře Jakubcové s 83 body (Střední technická a zahradnická škola Litomyšl).

V seniorské kategorii se utkali profesionálové ze zahradnických firem České republiky (De Fleurs, floristické a dortové studio Brno, Květiny Lenka Burdová Brno, Květinový ateliér V Ráji Lázně Bohdaneč, Květinářství Oxalis Brno, Zahradnické centrum Brabec, s. r. o., Modřice a Zahradnická fakulta Mendelovy univerzity Brno).

Celkové první místo mezi seniory získal **Michal Hruščeký** s 238 body z 300 možných (De Fleurs, floristické a dortové studio Brno), druhá byla **Stanislava Navrátilová** s 231,67 bodu (Květiny Lenka Burdová Brno) a třetí **Ladislava Sodomková** s 228 body (Zahradnické centrum Brabec, s. r. o., Modřice).

Ve tvorbě dárkové kytice byla první Vlasta Sekyrová s 76,7 bodu ze 100 možných (Květinový ateliér V Ráji Lázně Bohdaneč), druhá Ladislava Sodomková s 71 body (Zahradnické centrum Brabec, s. r. o., Modřice) a třetí Stanislava Navrátilová s 69,3 bodu (Květiny Lenka Burdová Brno).

Dárková přízdoba hrnkové rostliny vynesla první místo Michalu Hruščekému s 98,3 bodu (De Fleurs, floristické a dortové studio Brno), druhé Stanislavě Navrátilové s 88,3 bodu (Květiny Lenka Burdová Brno) a třetí Janě Lenochové s 84,7 bodu (Zahradnická fakulta Mendelovy univerzity Brno).

V přízdobě dárkové krabice sušenými a umělými květinami zvítězila Ladislava Sodomková s 82 body (Zahradnické centrum Brabec, s. r. o., Modřice), druhá byla Miroslava Vičková s 80,7 bodu (Květinářství Oxalis Brno) a třetí Jana Lenochová s 80,3 bodu (Zahradnická fakulta Mendelovy univerzity Brno).

Při soutěži se znovu ukázala stále stoupající tendence zahradnického školství jak v České republice, tak na Slovensku. Ač nemají junioři – studenti – takovou praxi jako profesionální floristé, vytvořili zcela srovnatelná aranžmá. Prokázalo to i hodnocení odborné poroty. Číselný rozdíl mezi nejlepším seniorem a juniorem činil pouhých 1,67 bodu.

Vyhlášení výsledků proběhlo na slavnostní vernisáži 11. 11. 2016, jejímž obohacením bylo vystoupení cimbálové muziky Václava Kovářika.

Soutěž Brněnská růže, která již takřka zdomácněla v Konventu Milosrdných bratří Brno, je už po boku české Děčínské kotvy a slovenské Victoria Regia neodmyslitelným kamínkem ve floristické mozaice středoevropského regionu. Tento názor potvrdila četná vyjádření účastníků z České republiky i ze Slovenska. Stává se stále významnějším setkáním floristů, prostorem k získávání

Foto s vítězem juniorské části Vlastimilem Kucharovičem

nových podnětů ke zvyšování odborné úrovně a propagaci aranžérské tvorby.

Tento fakt rovněž dokazuje skutečnost, že ve stále větší míře oslovuje laickou veřejnost. Výstava soutěžních prací ve dnech 12. a 13. 11. 2016 se těšila vysoké návštěvnosti. Vzhledem k tomu, že pořadatelé věnovali veškeré vybrané dobrovolné vstupné postiženým dětem, jde o dvojnásob potěšující zjištění.

Závěrem je třeba ještě zdůraznit, že 21. ročník Brněnské růže obohatil motivaci soutěžících o novou cenu. Spolupořadatel firma Vonekl, s. r. o., ve snaze podpořit studenty středních zahradnických škol zorganizovala pro vítěze juniorské kategorie, kteří se stanuli na 1. až 3. místech, **Studentský floristický den**. Koná se 18. 1. 2017 přímo v sídle firmy a jeho náplní bude celodenní výuka tvorby dárkových a svatebních kytic nikoli na studentské, ale profesionální úrovni.

Ing. Jiří Ptáček, Střední zahradnická škola Rajhrad 🌸

Chovatelský den v Třebíči

Letos po pětadvacáté

Ve dnech 10. a 11. září 2016 se v Třebíči v jezdeckém areálu Polanka konal jubilejní XXV. ročník Chovatelského dne. Navázal na páteční (9. září) den otevřených dveří, spojený s oslavami 70 let zemědělského školství v okrese Třebíč.

Tuto významnou akci organizovaly Vyšší odborná škola a Střední škola veterinární, zemědělská a zdravotnická Třebíč ve spolupráci se Svazem chovatelů Českomoravského belgického koně – oblast Morava I.; Okresní agrární komorou Třebíč; TTS energo, s. r. o.; Svazem jihomoravských chovatelů a Ministerstvem zemědělství, regionální pracoviště celostátní sítě pro venkov Kraj Vysočina.

Cílem pořadatelů je přibližovat veřejnosti chov chladnokrevných a teplokrevných koní různých plemen, chovy vybraných plemen skotu, ovcí, koz a malých hospodářských zvířat. K vidění byla některá netradiční zvířata. Rovněž lákaly prezentace malé i velké zemědělské mechanizace a služeb pro zemědělství.

Neméně atraktivní však byly projíždky v sedle pro děti a mládež a v bryčkách pro starší návštěvníky. To vše by mělo přispět k propagaci zemědělství a zemědělského školství v Kraji Vysočina.

Chovatelský den oživila a návštěvníky potěšila svým výtvarným uměním s tematikou domácích a hospodářských zvířat Marta Mastná z Dašova. Její díla mohli návštěvníci na místě zakoupit.

Již v sobotu dopoledne projel po zaplněném trebičském náměstí průvod sedlových koní v doprovodu koňských záprěží v alegorickém voze školy, kočáře a bryčkách. Pořadatelská škola tak

pozvala příznivce na nedělní program a současně představila účastníky slavnostního průvodu.

Celonedělní program zahrnoval dopolední skokové parkury, záprahové soutěže a honební parkury.

Výsledková listina:

Parkur do 70 cm

1. místo: Fenclová Dominika, klisna Jazz Lady, stáj JK AXA BB
2. místo: Jirovská Adriana, kůň Poběda, stáj Equisport
3. místo: Nejedlá Patricie, kůň Gita, stáj Equisport

Parkur do 90 cm

1. místo: Schwamenhoferová Klára, kůň Maureen Victoria, Zámecká stáj Plandry
2. místo: Veleba František, kůň Henry, stáj Veleba

V krásném slunném odpoledni se za doprovodu fanfár ujali slavnostního zahájení ředitel školy a současně ředitel Chovatelského dne RNDr. Miroslav Dočkal, MSc, a radní pro školství Kraje Vysočina Ing. Jana Fialová.

Hlavními záprahovými soutěžemi byly Memoriál Ladislava Svobody (osmnáctý) a honební parkury.

V Memoriálu L. S. poprvé zvítězil krňický Milan Růžička s klisnami Amiskou a Amálkou (českomoravský belgik). Další místa obsadili tradiční účastníci: zkušený Petr Vlašic s Bobinem a Lordem z Ranče Ladná a dolnolažanský František Durda s Arankou a Urankou.

Honební parkur (dvojsprężí CHK) ovládl vozataj Petr Vlašic s Filipem a Ferdou, na dalších místech se umístili otec a syn Prokšovi ze Štoků s vranými belgiky (Jirka, Bred, Vilík a Borys).

Honební parkur (dvojsprężí TK) nejlépe zajeli synové z „koňáckých“ rodin Drápelů a Dobšů: Petr s klisnami plemene hafling Astrou a Natali a Josef s černými kladrubáky Sacramoso Evera a Siglavi Braganza. (V majetku Ing. Richarda Horkého.)

Honební parkur (jednosprężí, všechna plemena) absolvoval dobře Petr Procházka s Meridiem. Za ním skončila Josefova dcera Šárka

se starokladrubským Siglavi Braganza a vozataj Caha s Goliášem z ÚSP Tavíkovice.

Zajímavou, pečlivě sledovanou a bohatě aplaudovanou novinkou jubilejního CHD bylo vystoupení divadelní a kaskadérské společnosti ŠTVANCI v představení Černobílá fantazie – show na koních. Zaujala zejména krásná dáma v sedle lipicána a tajemný šlechtic na fríském hřebci. Charakteristickou mechaniku pohybu koní (vysoká karpální akce v klusu) představili „frísáci“ z Ptáčova, vedení obětavými a sympatickými manželi Novotnými.

Jistě vzrušující a adrenalin uvolňující podívanou byly dostihy malých a chladnokrevných plemen s vítěznými Nesquidem a Norou, vedenými žákyněmi školy a členkami jezdeckého klubu při škole Lucíí Šimánkovou a Gabrielou Košovou. Mohutně povzbuzována diváky se na třetí místo „přirtila“ mladinká Markéta Hůlková na poníkovi Vatany.

V anketě návštěvníků byl Nejkrásnějším koněm chovatelského dne zvolen norik rakouského původu Sovín (v majetku Josefa Perničky ze Starče). Jeho záprež v alegorickém voze vhodnou výzdobou a obsazením připomínající obě významná výročí se prezentovala v sobotním průvodu koní městem.

Hosté v hojném počtu navštěvovali stánek s regionálními potravinami Kraje Vysočina. Snaha pořadatelů podpořit domácí výrobce lokálních potravin a motivovat zákazníky k jejich vyhledávání na pultech obchodů, farmářských trzích či přímo u výrobců byla tedy úspěšná.

Expozice malých hospodářských zvířat zaujala všemi druhy drůbeže (slepice, krůty, perličky, husy, pižmovky a kachny) holuby a králíky, které vystavovali chovatelé Jitka Pišová, Zdena Mašková, Ing. Josef Holčapek, Ing. Jan Nečas, Marek Svoboda a Karel Koudelka (nosný hybrid Dominant z Líhně Studenec).

Kozy a ovce chovatelů MVDr. Radka Busty z Bítovánků a ZVOZD Opatov doplnily expozici různých druhů hospodářských zvířat.

Velkou mechanizaci představila firma Agro Trnava u Třebíče. Produkty pro výživu a krmení vystavovaly ALL TECHNOLOGY CZ, s. r. o., Praha a Mikrob Čebín, a. s. Ukázku služeb pro zemědělství zajistil Martin Diviš s firmou KAMÍR a Co., spol. s r. o., Kněžice (Brodce).

I tentokrát byl CHD zdrojem řady poznatků a informací pro drobné chovatele, podnikatele, soukromé zemědělce, zemědělské organizace a všechny, kdo se o zemědělskou oblast zajímají. Současně akce inspirovala mládež, jak aktivně a účelně trávit volný čas. Nepochybně se zde „zrodilo“ několik desítek potenciálních žáků naší školy, nositelů budoucnosti českého zemědělství.

Škola se každoročním pořádáním CHD snaží propagovat zemědělství v našem regionu a dostat se do povědomí jak veřejnosti, tak mladé generace, mající o zemědělství zájem. Svým zaměřením, vybavením i odbornými schopnostmi učitelů je plně připravená poskytnout současným i budoucím žákům nejširší a nejhlubší vzdělání v oborech agropodnikání a veterinářství.

Oba dny byly též příležitostí pro umístění reklamy řady sponzorů regionu, bez jejichž finanční a naturální podpory by bylo pořádání daleko obtížnější. Za to jim patří upřímné poděkování.

Závěrem bych rád poděkoval všem pořadatelům, žákům, chovatelům a majitelům hospodářských zvířat za obětavost. Především však děkuji návštěvníkům za účast. Tento den se jako svátek chovatelů, a především příznivců hipologie stal již tradicí, a má tak zajištěnou perspektivu i do dalších let.

Ing. Ladislav Svoboda – hlavní pořadatel ☀

Erasmus+: česko-slovenská spolupráce v praxi

Již v předcházejících letech probíhala úzká spolupráce mezi Střední odbornou školou ve Frýdku-Místku a Strednou odbornou školou lesníckou ve slovenském Tvrdošíně. V letošním školním roce obě školy úspěšně žádaly o finanční prostředky v rámci celoevropského programu ERASMUS+. Výsledkem snažení jsou dva projekty: **Získavanie špeciálnych odborných zručností žiakov v krajinách EÚ** a **Do Evropy: získávání odborných kompetencí žáků v zemích EU**. Umožňují rozvíjet dovednosti mladých lidí a zvýšit jejich šance získat dobré zaměstnání. A pochopitelně i modernizovat vzdělávání, odbornou přípravu a práci s mládeží. Ve stejném duchu se nesly také stáže šesti oravských žáků učebního oboru agromechanizátor-opravář a čtyř českých žáků učebního oboru opravář zemědělských strojů.

Ve dnech 3. října až 23. října proběhla třítydenní stáž slovenských studentů v SOŠ Frýdek-Místek. V rámci odborné přípravy absolvovali kurz obsluhy sklízecí mlátičky, mimo jiné přičichli ke kovářskému řemeslu a své dovednosti rozvinuli na poli diagnostiky zemědělské techniky.

Nejen studiem živ jest žák, a proto byl připraven bohatý doprovodný program. V rámci odborných exkurzí zavítali účastníci do Muzea Tatry Kopřivnice či do pivovaru Radegast a navštívili řadu významných regionálních podniků i Dolní oblast Vítovic. Adrenalin čekali na stážisty při soubojích v airsoftu či na závodní dráze při závodech motokár. Vyzkoušeli si střelbu z malorážných zbraní. Samozřejmě zbyl čas na poznávání přírodních krás našeho kraje, kdy zavítali na hrad Hukvaldy a víkend strávili v obci Bílá. Potřebný oddech našli při návštěvě aquaparku, wellness center a při bowlingových turnajích.

Na loučení ani nebyl čas, protože již 23. října zavítali naopak žáci SOŠ Frýdek-Místek na čtrnáctidenní stáž na Slovensko. Odborná část byla zaměřena na práci s motorovou pilou a křovinořezem, žáci se také seznámili s obsluhou hydraulické ruky. Jak účastníci na vlastní kůži poznali, práce v lese není žádný med. Proto v odpoledním programu uvítali relaxaci ve vyhlášených slovenských i polských termálních střediscích. V rámci turistických výletů

zavítali do Vysokých i Nízkých Tater a seznámili se s přírodou a kulturními památkami Oravy a Liptova.

Projekt ERASMUS+ přinesl všem účastníkům mnoho nezapomenutelných zážitků, nejdůležitějším cílem obou stáží však bylo získání odborných dovedností. Že se tak stalo, stvrzují mezinárodní dokumenty EUROPASS MOBILITA a dílčí kvalifikace, díky nimž získali žáci obou středních škol možnost lépe se uplatnit na trhu práce. Spolupráce však v tomto školním roce ještě nekončí, žáky SOŠ Frýdek-Místek čeká na jaře 2017 druhá stáž. Školy potvrdily zájem mezinárodní spolupráci nadále prohlubovat.

Mgr. David Hovjcký

Střední odborná škola Frýdek-Místek ✨

Kapustovité – ohrozená čeľaď, a tým i pokusy

SOŠ poľnohospodárstva a služieb na vidieku v Trnave v súvislosti so zmenou klímy sa intenzívne venuje experimentálnej činnosti týkajúcej sa pestovania poľnohospodárskych kultúr pochádzajúcich z teplejších výrobných oblastí, hlavne z Talianska. V posledných troch rokoch sme sa zamerali na pestovanie brokolíc a farebných karfiolov.

Zistili sme, že ich adaptácia na naše pôdne podmienky je veľmi dobrá, čo sa týka klimatických podmienok, tak chladnejšie jesenné počasie sa stáva rizikovým faktorom. Horšie to bolo so živočíšnymi škodcami, ktorých je celá rada a to od vysatia osiva až po zber. Nezáleží na tom, či je sucho alebo vlhko, vysoké horúčavy, či chladnejšie počasie. Každý z týchto faktorov počasie vždy prinesie nových škodcov. Škodce sú taktiež jak pod zemou, tak i nad ňou. Tie, ktoré najviac ovplyvňovali rast, vývoj a úrodu našich pokusných rastlín boli z kmeňov mäkkýše, článkonožce a stavovce. Zástupcovia, ktorí tvorili negatívny biotický faktor z prvých dvoch kmeňov sú uvedení v tabuľke.

Počas celého roka naše pokusné parcely boli vystavované invázii stavovcov. Po vysadení priesad sú veľmi nebezpečné vtáky. Býva to drozd spevavý *Turdus philomelos*, ktorý s obľubou vyštikne priesadu z pôdy. Holub hrivnák *Columba palumbus* a bažant obyčajný *Phasianus colchicus* páchali významné škody hlavne na začiatku vegetačného obdobia a viac v čase sucha, kedy sme rastliny intenzívne polievali. Listy rastlín obsahujú značné množstvo vegetačnej vody. Z týchto vtáky požírajú čepele listov, pretože sú šťavnaté, chutné a s nižším obsahom vlákniny. Rastlina i po zachránení často zaostáva vo vývoji, alebo vytvára trs, na ktorom sa vyvinie mnoho iba malých, bezcenných ružíc. Ak napadne rastový vrchol treba rastlinu zlikvidovať, pretože nevytvorí ružicu. Viac je napádaná brokolica ako karfiol. Voči týmto jedincom po vysadení priesad sa nám významne osvedčila ekologická ochrana s použitím plašiacich balónov.

Fialový karfiol pri nasadení ružice v jesennom období, kedy už nie je invázia hmyzu

Vhodne ošetrový porast za použitia plašiaceho balónu voči vtákom riadne rástol a vyvíjal sa

Škodca	Obdobie	Škody spôsobené na rastline
Mäkkýše <i>Molusca</i> (slimáky, slizniaky, slizovce)	vlhké počasie počas celého vegetačného obdobia	požíranie listov po obvode alebo vytváranie "okienok" na listoch
Mravec obyčajný <i>Lasius niger</i>	suché počasie, najnebezpečnejší pri vzhádzaní rastlín	vyciavanie rastlinných šťiav zo stoniek na hranici pôdneho povrchu, obžieranie korenkov
Skočka kapustová <i>Phyllotreta nemorum</i>	suché letné počasie	vyciavanie šťiav z klíčnych listov pri vzhádzaní rastlín alebo vyciavanie z listov
Medvedík obyčajný <i>Grillotalpa grillotalpa</i>	po presadení rastlín na záhon	na priesadách najčastejšie obžerie korene, príp. klíčne listy
Voška kapustová <i>Brevicoryne brassicae</i>	suché leto, ale i po krátkodobých dažďoch	vyciavanie šťiav na spodnej strane listov. Napadnutie rastového vrcholu spôsobí "vyslepenie" ružíc
Molica lastovičníková <i>Aleurodes proletella</i>	najčastejšie druhá polovica suchého leta	vyciavanie šťiav na spodnej strane listov. Upchávanie prieduchov listov výkalmi
Mora kapustová <i>Mamestra brassicae</i>	leto až začiatok jesene	vyžieranie otvorov na listoch, invázia lariev do ružíc a ich znečistenie výkalmi
Mlynárík kapustový <i>Pieris brassicae</i>	suchší koniec leta a začiatok jesene	rýchly požer až holožer listov, znečistenie rastliny výkalmi
Molička kapustová <i>Plutella xylostella</i> (= <i>maculipennis</i>)	druhá polovica suchšieho leta. Intenzívne dažde ju značne eliminujú	vyžieranie chodbičiek na spodnej strane listov, neskôr pozorovateľné okienka na listoch

Na záhradách značné škody dokáže spôsobiť i hraboš poľný *Microtus arvalis* a krt podzemný *Talpa europaea*. Nakoľko brokolice a karfioly sadíme do širokých sponov, tak tieto jedince ľahko spozorujeme a dokážeme voči nim účinne zakročiť. V našich pokusoch, nakoľko sa jednalo o malé rozmery parciel sa osvedčili ultrazvukové plašiace zariadenia zasunuté do pôdy.

Ak nastane chladné, jesenné - nepriaznivé počasie pre hmyz, prebieha čistenie záhrad a vegetácia i u burín sa zastavuje, tak na rad prichádza zajac poľný *Lepus europaeus*, ktorý dokáže skonzumovať celú rastlinu a ponechá iba stonku. Taktiež sa viac sústreďí na brokolice oproti farebným karfiolom. Pre uvedené obdobie je i pre záhrady typická invázia havrana čierneho *Corvus frugilegus*, ktorý požiera iba ružice, ale keď je nasýtený, tak k požieraniu neprichádza, no nasadaním na ne ich znehodnotí zeminou.

Vyplyvajú z našich pozorovaní a metodického spracovania výskytu škodcov vyplýva, že skôr sa naučíme poznávať živočíšne škodce ako dopestovať brokolice a karfioly, také aké sú uvedené na obrázkoch. Ak chceme, aby sa to podarilo, tak si to vyžaduje mať vysoké znalosti z problematiky ochrany rastlín.

Ján Piešťanský, SOŠPaSV Trnava 🌱

Carmine Agostinelli, UPF San Bartolomeo in Galdo (BN) 🌱

Správne ošetrovaný fialový karfiol priniesol požadovanú úrodu

Pred vysadením priesad je potrebné eliminovať mäkkýše

Plašiaci balón na pokusnej parcele zabránil náletu holubov a bažantov

Jedinec brokolice skonzumovaný zajacom poľným

Některé mandelinky mohou pomáhat v boji s invazními rostlinami

Když se řekne mandelinka, většina lidí si představí obávaného černo-žlutě pruhovaného škůdce. Jde o mandelinku bramborovou (*Leptinotarsa decemlineata*), kterou nám údajně poslali západní imperialisté, aby zhatili plnění stranických úkolů. Je však škoda omezit svět mandelinek (Coleoptera: Chrysomelidae s. l.) pouze na tento druh, protože jde o druhově pestrou a velmi zajímavou skupinu brouků s důležitým postavením v ekosystémech.

S počtem dosud popsanych druhů čítajících na celém světě téměř 40 000 patří k druhově nejbohatším skupinám brouků. V České republice je fauna mandelinek velmi bohatá, hostí přes 500 druhů. Zatímco pěkné české slovo z dob národního obrození *mandelinka* nám o brouku nic neprozradí, životní zvyklosti mandelinek dobře vystihuje anglické označení *leaf beetle* nebo německé *blattkäfer*. Mandelinky se totiž živí listy, resp. dalšími částmi rostlin. Druhy hmyzu vázané potravně na rostliny označujeme jako fytofágní. Některé podskupiny mandelinek mají samostatné názvy. Zmírně štítonoše, bázlivce, krytohlavy, rákosníčky, kohoutky nebo chřestovníčky. Kromě bylin se některé druhy živí travami, řada druhů žije na dřevinách, ať již listnatých nebo jehličnatých. Kromě „běžných“ rostlin se nevyhýbají ani silně toxickým rostlinám. Najdeme druhy

s různě vyhraněnou potravní specializací, od nevybíravých (polyfágů) až po specialisty vázané na jediný druh rostliny (monofágové). Co se týče biotopů, mandelinky najdeme všude, kde se vyskytují rostliny – od luk a stepních biotopů po křoviny a lesy. Nechybí ani na mokřadech, či dokonce v zarostlých tocích a nádržích.

Studium mandelinek se na světě zabývá řada odborníků. Velkou pozornost věnují poznání druhové bohatosti. Asi příliš nepřekvapí, že centrum druhové rozmanitosti mandelinek je zejména v tropických oblastech, kde řada druhů dosud čeká na objevení. Neméně zajímavé je zkoumání způsobu života mandelinek, od jejich biotopových nároků po živné rostliny, larvální vývoj apod. Zde jsou v popředí zájmu především druhy považované za škůdce pěstova-

ných rostlin. Z nich u nás kromě zmíněné mandelinky bramborové patří k dobře známým např. různí dřepčící, což jsou drobné skákavé druhy napadající např. brukvovité rostliny.

Úzká vazba na rostliny přivedla vědce k zájmu o možné nasazení některých druhů jako biologických pomocníků při ochraně zemědělských kultur. I když zatím nejsou mandelinky využívány v tak široké míře jako např. ještě specializovanější nosatci (Curculionidae). Příkladem může být v Evropě běžně rozšířený štitonoš *Cassida rubiginosa*, který je v Severní Americe, Austrálii i na Novém Zélandu míst využíván k potlačení zavlečeného pcháče rolního (*Cirsium arvense*) a nahrazuje chemickou ochranu. Hojně se využívají i někteří zástupci zrnokazů, napadající plody plevelných rostlin z čeledi bobovité.

Jak se rostlinná společenstva obohacují o zavlečené, často invazně se chovající druhy, tak se v hledáčku vědců objevují další a další druhy specializovaných fytofágů. V našich zemích nedávno přitáhl jeden druh mandelinky pozornost entomologů ze Švýcarska. Začátkem října přijeli do Národního parku Podyjí specialisté na biologickou ochranu rostlin z neziskové organizace CABI (www.cabi.org), která se zabývá řešením problémů v oblasti zemědělství a životního prostředí po celém světě. Zaměřili se na poměrně vzácnou mandelinku *Chrysolina eurina*. (U nás je dosud známa jen z několika málo lokalit na jižní Moravě.) Tato mandelinka je vázána na vratič obecný (*Tanacetum vulgare*). Vratič byl zavlečen do mnoha koutů světa, a to včetně Spojených států, kde je obtížným plevellem. U nás roste běžně kolem cest, na rumišťích, ale i na loukách, kde se zvláště při méně časté údržbě může agresivně šířit na úkor jiných rostlin. Má však i pozitivní stránky. Jeho květy s oblibou navštěvuje spousta hmyzu a je to rovněž známá léčivka. Odvar nebo listy mohou pomáhat při odpuzování bodavého hmyzu.

Mandelinka *Chrysolina eurina* je velká asi 8 mm a v České republice spolehlivě známá necelých dvacet let. Charakter výskytu a přibývající nálezy u nás i v sousedních zemích svědčí o tom, že u tohoto druhu dochází z neznámých příčin k růstu populace. V Podyjí se mandelinka vyskytuje lokálně na údolních loukách v blízkosti řeky, místy docela početně. Prozatím je v Národním parku

Podyjí známo asi 120 druhů mandelinek a obecně lze říci, že jim zatím byla věnována jen malá pozornost. Proto je cílený výzkum této významné skupiny brouků vysoce potřebný.

Entomologové přijeli do Podyjí, aby zjistili podrobnosti o životě této mandelinky. Zatím je známo jen to, že brouci okusují listy vratiče a preferují nepříliš často sečené a spíše zastíněné louky. Odborníci proto odebrali několik desítek jedinců do laboratoře a pokusí se o chov v umělých podmínkách. Budou například zkoumat, kam mandelinka klade vajíčka, kde a jak se vyvíjejí larvy nebo kde se kuklí. Kromě detailů o vývoji je také zásadní zjistit, jak širokou škálu rostlin jsou brouci nebo jeho larvy schopni konzumovat. Jejich přáním je, aby byla mandelinka monofágní, to znamená, aby požírala pouze vratič. Jen v takovém případě by byla vhodným kandidátem na biologický boj proti vratiči v USA. Vratič se tam chová invazním způsobem a vysazení mandelinky, jeho přirozeného parazita, by mohlo omezit nekontrolované šíření.

Než ale dojde ke skutečnému vysazení brouka do nového prostředí, čeká vědce ještě dlouhá cesta plná prověřování a získávání informací. Jsou totiž známy i případy, kdy vysazený brouk začal napadat necílové druhy rostlin, čímž způsobil více škody než užtku. Např. nosatec *Rhincyllus conicus*, původem z Evropy, začal po vysazení v Severní Americe napadat nejen plevelný nepůvodní pcháč rolní, ale i domácí druh pcháče *Cirsium undulatum*. Začal tím silně konkurovat mouše *Paracantha culta* z čeledi vrtulovití, která je na tento pcháč vázána a vyvíjí se stejně jako uvedený nosatec v květním lůžku. Jak je vidět, „přesuny“ organismů mimo jejich přirozený areál se mohou někdy vymknout kontrole, a proto by měly být vždy velmi uvážlivé. Z principu je lepší se jim zcela vyhnout.

Svět mandelinek i ostatních brouků je stále plný zajímavostí a překvapení. U nás je fauna brouků poměrně dobře prozkoumána, ale v žádném případě nemůžeme říci, že je poznání dostatečné. A tak ani zde není nouze o nálezy nových územních druhů a další objevy.

Ing. Robert Stejskal, Ph.D. ✨

Mandelinka *Timarcha* sp.

Štitonoš *Cassida pannonica*

Mandelinka *Chrysolina eurina*

Mandelinka *Eumolpus asclepiadeus*

Výstavy a veletrhy

leden 2017

CELOŠTÁTNÍ VÝSTAVA POŠTOVÝCH HOLUBOV

6.–7. 1. 2017

Výstaviště Expo Center, Trenčín

NÁRODNÍ VÝSTAVA PSŮ

XII. hanácká národní výstava psů o Pohár zvěrokruhu

7.–8. 1. 2017

Výstaviště Brno

ZELENÁ BURZA

Svaz školkařů České republiky

11. 1. 2017

Výstaviště Brno

GASTRO JUNIOR BRNO – BIDVEST CUP

23. ročník Mezinárodní soutěže mladých talentů v oborech kuchař, cukrář a číšník

19.–21. 1. 2017

Výstaviště Brno

INTERNATIONALE GRÜNE WOCHE

Mezinárodní zelený týden – výstava potravinářství, zemědělství a zahradnictví

20.–29. 1. 2017

Berlín, Německo

NÁŠ CHOVATEL 2017

13.–15. 1. 2017

11. středočeská výstava drobného zvířectva rozšířená o celostátní speciálky klubů

Výstaviště Lysá nad Labem

MEDZINÁRODNÁ VÝSTAVA PSOV

14.–15. 1. 2017

Agrokomplex Nitra

SIVAL

Zařízení a služby pro rostlinnou výrobu

17.–19. 1. 2017

Angers, Francie

AGRO + MASHEXPO

32. mezinárodní veletrh zemědělské a lesnické techniky

25.–28. 1. 2017

Budapest, Maďarsko

LAMMA

Výstava Sdružení výrobců zemědělské techniky Lincolnshire

18.–19. 1. 2017

Winthorpe Newark, Velká Británie

POLAGRA – PREMIERY

Mezinárodní veletrh zemědělské mechanizace

21.–24. 1. 2017

Poznaň, Polsko

SIGEP

Mezinárodní veletrh tradičních výrobců zmrzliny, pekařských výrobků a cukrovinek

21.–25. 1. 2017

Rimini, Itálie

LEARNTEC

Mezinárodní veletrh a kongres profesního vzdělávání a IT

24.–26. 1. 2017

Karlsruhe, Německo

DANUBIUS GASTRO

24. mezinárodní veletrh gastronomie

26.–29. 1. 2017

Incheba Bratislava

FAUNA TRHY

Chovatelská a pěstitelská burza

15. 1. 2017

Výstaviště Černá louka, Ostrava

ISM 2017 (Internationale Süßwarenmesse)

Mezinárodní veletrh cukrovinek

29. 1. – 1. 2. 2017

Kolín n. R., Německo

Zdroj:

<http://www.agrokomplex.sk>

<http://www.euroexpo.cz>

<http://www.novagricoltura.com>

<http://www.zetis.cz>

Vývoj spotřeby mléka a mléčných výrobků a jejich význam ve výživě

Mléko a mléčné výrobky patří k základním potravinám, protože obsahují řadu nutričně významných látek. Mléko je definováno jako produkt mléčných žláz savců. K výživě lidí se u nás používá zejména mléko kravské. Nesrovnatelně méně konzumujeme mléko kozí a ovčí.

Považujeme za důležité uvést, že existuje řada nápojů, které svým vzhledem mléko připomínají, ale surovinou k jejich výrobě jsou např. sójové boby, oves, pohanka a další rostlinné suroviny. Tyto výrobky se mlékem nazývat nesmějí.

Mléko je důležitým zdrojem živin pro všechny skupiny obyvatel. Výjimkou jsou lidé, kteří mají zdravotní problémy související s konzumací mléka (laktózovou intolerancí, alergií na mléčné bílkoviny aj.).

Ve světle těchto skutečností je naprosto nepochopitelné, kolik nepříznivých informací o mléku se stále objevuje. Řada „odborníků na výživu“ tvrdí, že mléko je „jedovaté“, „zahleňuje“, je to „potrava pouze pro mláďata“, „podporuje vznik osteoporózy“. A ve výčtu dalších zcela nesmyslných tvrzení bychom mohli ještě dlouho pokračovat.

Mléko obsahuje v průměru 120 mg vápníku ve 100 g. Nejbohatším zdrojem vápníku jsou tvrdé sýry. Z výživového hlediska je optimální, aby se prostřednictvím mléka a mléčných výrobků uhradily asi dvě třetiny doporučené dávky vápníku.

Z pohledu výživy lidí jsou mléko a mléčné výrobky velmi důležité především pro vysoký obsah dobře využitelného vápníku. Využitelnost vápníku obsaženého v mléce je přibližně 30 %, ve většině rostlinných zdrojů je to pouze 5–10 %. V mléčných výrobcích zvyšuje využitelnost vápníku přítomnost mléčných bílkovin, laktózy a volných aminokyselin, zatímco hlavní látky, které využitelnost vápníku v potravinách snižují (kyselina fytová, kyselina šťavelová a vláknina), v mléce přítomny nejsou (prof. J. Dostálová, VŠCHT).

Mléko je také zdrojem dalších významných živin, tj. bílkovin, tuků, sacharidů i většiny vitaminů. Výrobky s vyšším obsahem tuku jsou důležitějším zdrojem vitaminů rozpustných v tucích než výrobky nízkotučné. Mléko kromě vápníku obsahuje řadu dalších prospěšných minerálních látek. Významný je zejména podíl mléka a mléčných výrobků na příjmu vitaminu A.

Na celkovém příjmu vápníku se rozhodujícím způsobem podílí spotřeba potravinové skupiny mléko a mléčné výrobky (kolem

62 %) a potřeba vitaminu A je kolem 30 % hrazena ze spotřeby této komodity.

Pokud mluvíme o spotřebě mléka a mléčných výrobků jako celku (tzv. spotřeba mléka a mléčných výrobků v hodnotě mléka bez másla), potom to znamená, že skutečná spotřeba (v kg nebo v l) konkrétních mléčných výrobků (mléko konzumní, sýry, tvarohy a další mléčné výrobky) je přepočtena na surovinu (mléko) potřebnou k jejich výrobě.

Mléko je nezbytnou součástí naší výživy po celá staletí. Z dlouhodobého hlediska procházela spotřeba mléka a mléčných výrobků poměrně značnými výkyvy v různých etapách vývoje sociálního a ekonomického prostředí naší republiky.

Jen v poválečném období byla u nás spotřeba potravin nedostatečná, od roku 1950 se rychle zvyšovala. V tomto období prudce stoupala spotřeba konzumního mléka. V dalších letech se zvýšila i spotřeba mléčných výrobků, přičemž podstatně rostla spotřeba sýrů a ostatních mléčných výrobků¹ a klesala spotřeba konzumního mléka. V následujícím desetiletí byl ve spotřebě opět obdobný trend, který byl spojený především s rozšiřující se nabídkou sortimentu mléčných výrobků a jejich cenou. Spotřeba poměrně rychle stoupala v závislosti na relativně výhodné spotřebitelské ceně, protože u tohoto sortimentu byla tzv. záporná daň z obrátu. Záporná daň z obrátu uhrazovala rozdíl mezi velkoobchodní a nižší spotřebitelskou cenou. Ve své ekonomické podstatě představovala dotaci. Záporná daň byla projevem uplatňované sociální politiky, ale zároveň projevem deformace cenové soustavy. U mléka a mléčných výrobků činila –79,8 % z obchodní ceny.

Po roce 1989 došlo ve spotřebě potravin k zásadním změnám. Začalo působit zcela jiné ekonomické prostředí, což se pochopitelně promítlo také do spotřeby potravin. Výrazně se změnily

především spotřebitelské ceny potravin, ostatního zboží a služeb. Rovněž se značně diferencoval vývoj příjmů v jednotlivých sociálních skupinách, došlo k podstatnému zvýšení vlivu reklamy

¹ Jogurty, kysané mléčné výrobky, mrazené mléčné výrobky, mléčné pudinky, smetanové krémy, tvarohové dezerty, podmásli a ostatní mléčné nápoje.

a propagace a v neposlední řadě se výrazně zvýšila nabídka potravinářských výrobků v rychle se měnící obchodní síti. Nabídka začala výrazně převyšovat poptávku.

Právě mléko a mléčné výrobky patřily ke komoditám, u nichž došlo po roce 1989 k největšímu propadu spotřeby. Do roku 1995 se snížila o více než 27 % (zejména konzumního mléka a ostatních mléčných výrobků). Výrazný vliv na tuto situaci mělo podstatné zvýšení cen po zrušení záporné daně z obrátu. Z hlediska výživy to znamenalo velmi negativní změnu, tj. snížil se příjem vápníku.

Od roku 2000 do roku 2015 byly změny ve spotřebě nesrovnatelně menší. Spotřeba mléka a mléčných výrobků se podle propočtů ÚZEI zvýšila o 13 %, přitom se zvýšila zejména spotřeba ostatních mléčných výrobků (o 31 %) a sýrů (o 25 %).

Dlouhodobý vývoj spotřeby mléka a mléčných výrobků (v hodnotě mléka bez másla) názorně vystihuje následující graf.

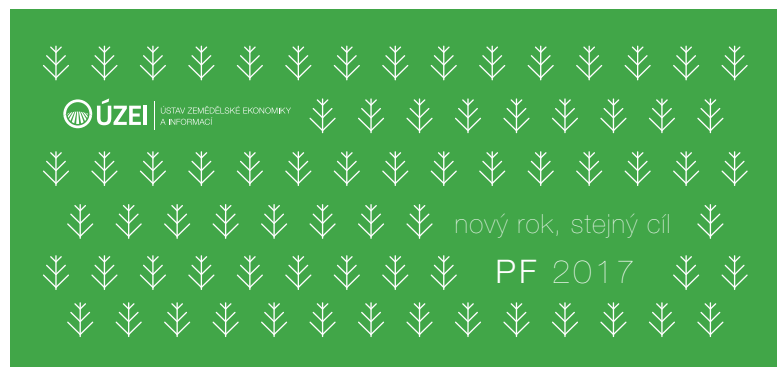
Z hlediska výživy obyvatelstva je současná spotřeba mléka a mléčných výrobků v podstatě dostatečná. Samozřejmě je otázkou, zda je tato „průměrná“ spotřeba vyhovující u všech skupin

obyvatelstva, a to obzvláště těch nejohroženějších, tedy dětí. Proto je nezbytné, aby byla nabídka cenově různorodá, a tudíž dostupná všem vrstvám. Trh je značně diferencován a tento trend bude dále sílit. Nabídka potravin – včetně mléčných výrobků – by se měla tomuto trendu přizpůsobit.

Dalším významným problémem je nabídka našich a dovozových potravin v obchodní síti. Vzhledem k tomu, že současná celková spotřeba mléka a mléčných výrobků odpovídá zdravotním požadavkům na příjem vápníku, je jen otázkou našeho rozhodnutí (poptávky), zda si v obchodní síti vybereme výrobky domácí či zahraniční. České mléčné výrobky jsou vysoce kvalitní, což začíná v potravinovém řetězci zemědělskou surovinou – mlékem. (Na rozdíl od socialistického zemědělství je nakupované mléko jen v nejvyšší jakosti I a Q.) Zvyšování jeho hodnoty pokračuje zpracováním v naší potravinářské výrobě. Proto je s podivem, že se na našem trhu uplatní tak velký objem výrobků z dovozu. Podle propočtů ÚZEI se dovoz mléčných výrobků stále zvyšuje.

V roce 2005 představoval dovoz mléčných výrobků (v přepočtu na mléko) 18 % z výroby v českém mlékárenském průmyslu, v roce 2007 již 27 %, v roce 2010 stoupl na 34 % a v posledních letech se pohybuje kolem 36 %. Přitom záleží jen na nás, spotřebitelích, jakým výrobkům dáme v obchodě přednost. Měli bychom si uvědomit, že pokud nebude na našem trhu o výrobky z dovozu zájem (sníží se spotřebitelská poptávka), marketing obchodních řetězců bude tuto situaci výrazně vnímat a své aktivity přizpůsobí novým podmínkám. Je velmi pravděpodobné (hraničící s jistotou), že se výrazně zvýší podíl českých mléčných výrobků na trhu, protože hlavním cílem obchodních řetězců je prodat co největší objem výrobků, a tím si zajistit zisk z podnikání. Je to také nepochybně neefektivnější a nešchůdnější cesta, jak udržet českou zemědělskou a potravinářskou výrobu minimálně na současné úrovni.

Ing. Olga Štiková, ÚZEI, Praha ☼

Časopis

Zemědělská škola – Pôdohospodárska škola

**Vám přeje veselé Vánoce
a šťastný nový rok!**

Antonín Švehla II. část

Švehlova nesmírně činorodá nátura byla korunována roku 1912, kdy byl zvolen předsedou Svazu všech českých poslanců. V té době začíná měnit svůj politický styl. Méně vystupuje na veřejnosti, drží se v ústraní a potlačuje zprávy o svém působení. Zůstává však hlavní osobou na české straně boje.

Usiloval o smír mezi rakouskými Čechy a Němci. Tyto snahy však bohužel koncem roku 1912 ztroskotaly. Tragickým dnem se stal 26. červenec 1913, kdy byly vydány tzv. Anenské patenty, jimiž byl rozpuštěn český zemský sněm a dosazena zemská správní komise složená výlučně ze státních úředníků. Švehla se však opět postavil do čela celonárodního protestu a prosadil založení

stálého výboru zemského. Nebyla to však akce čistě zaměřená proti Vídni. Švehla usiloval o kompromisní řešení a projevil zájem o vyjednávání.

Vraťme se nyní ke Švehlovu boji proti kartelům. V učebnicích dějepisu a v životopisech Antonína Švehly se vždy píše o tzv. řeparském boji. Tyto události pomohly Švehlovi dostat se do širšího povědomí. Cukrovarské kartely totiž ovlivňovaly výkup řepy od rolnických pěstitelů. Obchod byl nastaven čistě ve prospěch mocných kartelů. Dá se mluvit o tom, že byli pěstitelé řepy vydáni na milost a nemilost „svému“ cukrovaru. Šlo skutečně o diktát a práva pěstitelů byla utlačována. Staročeši i mladočeši chránili zástupce kartelů. Jen agrární strana se odhodlala ke snaze o nápravu. V roce 1902 byla založena nová stavovská organizace – Ústřední jednota řepářů. Jejím hlavními programovými body byly boj proti tzv. rajonům a snaha vyjednat stanovení jednotné spravedlivé ceny pro všechny pěstitele. Švehla se stal srdcem společenství. Po mohutném sjezdu řepářů na Žofíně v Praze 3. března 1903 se začal venkov bouřit proti vládní netečnosti. Rozpoutal se vpravdě existenční boj o základní podnikatelské svobody zemědělce. Tento boj řídil právě Švehla a vyvrcholil částečnou stávkou pěstitelů řepy, která byla završena úspěchem. Bylo docíleno stanovení cen řepy, uznána rovnost řepářů a stejné ceny pro všechny na zemědělský rok.

Švehlovo angažmá ve prospěch volebních práv bylo završeno 1. prosince 1906, kdy byla přijata sněmovnou volební reforma pro říšskou radu a volby podle nového volebního řádu byly vyhlášeny na květen 1907. Byl to skutečně zásadní průlom tehdejšího systému, kdy byly zrušeny kurie. Bylo zavedeno všeobecné, rovné

a tajné právo hlasovací. Tím se politický boj otevřel novým formacím, občanskému, sociálnědemokratickému a agrárnímu táboru. Agrární tábor byl pod útokem občanského a sociálnědemokratického směru. Nakonec však občanský tábor prozíravě získal v agrárním spektru cenného politického spojení. Agrární tábor na tom vydělal. Bylo to opět především zásluhou Antonína Švehly, jeho taktických metod a strategického umění.

Po roce 1907 se v činnosti agrární strany ještě více začala prosazovat Švehlova idea masovosti. Získal tak i malozemědělce, kteří původně volili spíše sociální demokraty. Což po čase vyvrcholilo tzv. pozemkovou reformou za první republiky. Dne 21. října 1909 byl Švehla zvolen předsedou strany. Zůstal jím až do své smrti. V této době se jeho zdravotní stav začal zhoršovat.

Situace pomalu začala spět k tzv. Velké válce, dnes označované za první světovou. Před vypuknutím byly poměry v českém politickém táboře neutěšené, rozhádané strany prosazovaly své partikulární zájmy. První světová válka paradoxně pomohla konsolidaci české politické scény. Domácí problémy ustoupily vnějším okolnostem.

Omezení ústavních práv a fungování ústavních institucí za mimořádných válečných událostí vedly české politické představitele ke snaze koordinovat své veřejné aktivity a vést společná jednání. Předáci stran se začali scházet v sekretariátu agrární strany v Hyberské ulici. Jednání vedl právě Antonín Švehla. Schůzky se konaly pravidelně každý měsíc. Nebyly to klasické porady, šlo o neformální informační rozhovory. Úterní důvěrné schůzky u Švehly svolával Augustin Seifert z Národní rady české. Předsedal jim Adolf Prokůpek, úřadující místopředseda Národní rady. Schůzek se nezúčastnili jen představitelé stran konzervativně katolických, které byly plně loajální k habsburské moci. Až do svého odjezdu do Itálie na ně chodil i profesor T. G. Masaryk, kterého poté zastupoval dr. Přemysl Šámal, člen tzv. Maffie.

Roku 1916 mezistranické uskupení získalo název Národní souručenství. Nemělo však dlouhého trvání. Téhož roku byl proto vyhlášen Český svaz, kde byli na říšské radě sjednoceni čeští poslanci. Členům svazu šlo především o národní a politický boj a ústavněprávní řešení dané situace. Byl také vyhlášen Národní výbor v Praze, který byl vytvořen ze zástupců politických stran. Na

jejich vytvoření měl nepopiratelnou zásluhu právě Antonín Švehla. Bohužel zůstal stát v pozadí. Česká veřejnost vznik obou organizací přijala velmi příznivě.

Od jara 1917, kdy se situace na válečné frontě a v mezinárodním dění začala klonit v neprospěch tzv. centrálních mocností (odchod Itálie, vstup USA do války), začalo v zemích Rakousko-Uherska slílit emancipační hnutí za národní práva a sebeurčení. Antonín Švehla byl nejen součástí tohoto národního politického vlnění, byl jeho strůjcem. Byla v tom i jistá dávka Švehlova pragmatismu. Začal si být vědom, že Rakousko válku prohraje.

I stranický tisk začal být ovlivňován veřejným míněním. Projevilo se to zejména na stránkách tiskového orgánu *Večer*, zatímco deník *Venkov* byl všedním informátorem. Agrární *Večer* stál v popředí boje o tzv. odrakouštění české politiky. Dne 18. května 1917 přinesl projev českých spisovatelů, který byl určen Českému svazu, nikoli veřejnosti. Jeho autorem byl šéf činohry Národního divadla Jaroslav Kvapil. Švehla stál opět v pozadí této akce. Po projevu spisovatelů se tábor rakouský značně zmenšil. Již 27. května byl schválen Švehlův závěrečný text prohlášení Národního výboru. Byl to kompromisní program, který měl za cíl vyjádřit historické státoprávní stanovisko českého státu, stavěl se za sebeurčení národů a byl proti rakousko-uherskému dualismu říše a pochopitelně proti nadvládě německé menšiny. Zajímavým bodem bylo přání spojení Čech se Slovenskem, a tedy založení československého státu v habsburské říši. Zde nesl text stopy působení Švehly a jeho slovenského kolegy dr. Vavro Šrobára. Poprvé v historii zde byl použit pojem „československý národ“. V té době se začalo formovat a nově konstituovat české politické prostředí, kdy se agrárník Švehla a sociální demokrat Bohumír Šmeral začali postupně rozcházet ve svých požadavcích. Sociálnědemokratický deník *Právo lidu* začal kritizovat jednání ostatních stran.

Přenesme se do dění roku 1918 a podívejme se na fungování Národního výboru. Tento institut byl útvarem čistě politickým a neměl žádnou výkonnou moc. Byl tvořen 40 členy, předsedou byl dr. Karel Kramář. Švehla byl místopředsedou, který měl na starosti organizační agendu. Tento výbor měl po venkově místní a okresní výbory, nebyl však vrcholem těchto organizací, pouze se prostřednictvím tohoto organizačního schématu dostával k širokým lidovým vrstvám. Formálně se ustavil na schůzi 13. července, kterou řídil sám Švehla. Byly vytvořeny další organizační složky aparátu, tzv. komise. Národní výbor měl kontakty nejen v Praze na významných místech, ale i ve Vídni. Jeho vytvořením se rozešla Maffie. V pro říši kritických dnech byl 18. října vyhlášen císařův manifest z 16. října, v němž panovník Karel Habsburský nabízel přebudování říše na federaci samostatných národních stá-

tů. To však Národní výbor odmítl a bylo rozhodnuto vyslat delegaci Národního výboru do Ženevy na jednání se zahraničními činiteli. Dr. Kramář se stal členem delegace, čímž se Švehla stal hlavním představitelem Národního výboru. Jeho nejbližším spolupracovníkem byl dr. Alois Rašín. Mezi další české představitele sebeurčení patřili Jiří Stříbrný, dr. František Soukup, dr. Vavro Šrobár a právě Švehla s dr. Rašínem, kteří tvořili dohromady ony pověstné „muže 28. října“.

Úsilí československých vlastenců a představitelů domácího a zahraničního odboje (zde je zapotřebí ještě jmenovat osobnost dr. Edvarda Beneše) bylo 28. října 1918 korunováno vyhlášením samostatnosti československého národa a státu a vytvořením svobodného a demokratického Československa, které získalo statut republikánského zřízení. Byla tím – řečeno slovy prezidenta T. G. M. – „odčiněna Bílá hora“ a český národ ve svazku se Slováky získal nezávislost. Nastal čas těžké práce, čas konstituování nové mladé republiky, čas – řečeno Peroutkovými slovy – „budování státu“.

Na poklidném převzetí moci měl nemalou zásluhu náš Antonín Švehla (mj. v otázce získání kontroly nad Válečným obilním ústavem).

Antonín Švehla se stal neformálním vůdcem „mužů 28. října“. Byl to právě on, kdo také zajistil klidný průběh říjnových událostí. V revolučních letech 1918–1920 se angažoval při formování státu jako demokratického a pluralitního. V otázce národní se pokládal za opravdového vlastence, ale přirozeně si uvědomoval, že v ČSR žije silná německá menšina, a chtěl a dokázal se s ní dohodnout a najít kompromis. V tom byl, jak píše americký historik Daniel E. Miller, „mistr politických kompromisů“. Snažil se najít konsensus nebo modus vivendi. Zároveň nikdy neopustil svůj program a naopak své ideje obratně přibližoval politickým partnerům a učil je státoprávnímu citu.

Roku 1919 je Antonín Švehla zvolen předsedou nově přejmenované tzv. Republikánské strany československého venkova. To už rok působí v Kramářově vládě jako ministr vnitra. Z pozice své autority de facto řídil československou politiku. Snažil se udržet stabilitu Kramářovy vlády. Destruktivním jednáním ji však narušovali socialisté, kteří vyvolávali neklid. Koaliční vláda skončila a 8. července 1919 vznikla nová vláda, v níž Švehlovi premiér Vlastimil Tusar opět svěřil úřad ministra vnitra. Zde je třeba zmínit Švehlovu politiku prvních let ČSR, kdy se angažuje v otázce řešení pozemkové reformy. Hlavním důvodem bylo uklidnit situaci na venkově. V březnu 1919 totiž došlo k nastolení vlády sovětů v sousedním Maďarsku, v níž československá vláda spatřovala ohrožení stability země. Nastolením otázky pozemkové reformy

se úspěšně podařilo potlačit radikalizaci. Švehla prokázal vysoký státnický um, když přesvědčil konzervativní křídlo své strany a zároveň koaliční partnery, aby pozemkovou reformu přijali za svůj plán. Agrární strana na rozdíl od sociální demokracie požadovala spravedlivou náhradu a nástroje reformy nastavovala pro přímý prodej soukromým zemědělcům.

Když roku 1920 propukla politická krize uvnitř sociální demokracie, Švehla, Masaryk a Tusar se dohodli na ustavení vlády odborníků. Předsedou a zároveň ministrem vnitra se stal Jan Černý, který byl blízký agrárním kruhům. Pozemková reforma pokračovala, Švehlovi se podařilo upevnit jednotu agrární strany. V této souvislosti je třeba zmínit neformální mimoparlamentní výbor, který je znám jako Pětka. Působili v něm zástupci všech pěti hlavních stran: agráři (Antonín Švehla), sociální demokraté (Rudolf Bechyně), národní demokraté (Alois Rašín), českoslovenští socialisté (Jiří Stříbrný) a lidovci (Jan Šrámek). Pětka byla unikátním orgánem, který se stal de facto prostředníkem mezi prezidentem a vládou. Členové se vždy snažili najít společné jmenovatele a stabilní program, který byl přijatelný pro všechny. Pětka se scházela pravidelně a fungovala i během prezidentovy absence z důvodu těžké nemoci v létě 1921. Původně měla Pětka existovat jen po dobu úřednické vlády, ale nakonec pracovala téměř pět a půl roku, a to včetně přechodného období Benešovy vlády.

Dále bych se chtěl zaměřit na strukturu agrární strany. Byla vybudována na moderních základech. Vnitřní volební systém spočíval na vertikální struktuře, demokratických procesech a – dnešními slovy řečeno – transparentní struktuře. Strana za Švehlova působení získávala podporu mezi zemědělci napříč sociální strukturou. V roce 1928 měla přibližně 363 000 členů. Jednotky byly na bázi okresní, krajské, župní a ústřední organizace. Ke straně se přidružily profesní a zájmové organizace (Domovina, Dorost). Další organizací byla Selská jízda, jejímž prvním předsedou byl Švehlův blízký přítel Bohumír Bradáč. Strana také finančně podporovala různé kulturní instituce (muzea či knihovny). Význam tisku (*Venkov*, *Večer*, časopis *Brázda*) stoupal a rozšiřoval čtenářský okruh. Československá agrární strana spolupracovala s dalšími agrárními stranami v zemích východní a jižní Evropy.

Dalo by se říci, že Švehla do agrární strany a její politiky promítal celý svůj charakter. Vždy se snažil hledat východiska, nacházet optimální řešení, vycházet důstojně se soupeři. Stával se jakýmsi svorníkem mezi prezidentem, stranou a koaličními partnery. Vždy se snažil vyhýbat neklidu či konfliktům. Dával přednost klidnému a prostému životu na hostivařském statku. Veškerý volný čas věnoval politice a národu. Jeho vztah ke katolické víře byl formálního založení. Pokud mu to zásady dovolily, byl tolerantní, uměl se vcítit a pochopit druhé. Častokrát se scházel s Masarykem, vítal ho

doma v Hostivaři. Probírali kulturu, vzdělání či náboženství. Švehla byl dobrý znalec lidské povahy a v zásadě realista. Svoji politickou činnost pojímal čestně. Byl rád v kontaktu s lidmi, s každým se snažil dobře vycházet, a pokud jednal, vždy se snažil uspět a oponenta přesvědčit. Jeho životní styl a pracovní nasazení se bohužel podepsaly na jeho zdravotním stavu. Švehlova víra v demokracii byla pevně zakotvená v jeho osobním přesvědčení, kde se snoubila s apelem na zodpovědnost a důvěru. Je zajímavé, že se zdržoval veřejných projevů a politické jednání vedl kabinetně. Publikoval rovněž spíše výběrově. Jeho zdrženlivost a možná ostych před veřejností byly paradoxně jeho velkou výhodou.

Svoje zkušenosti a vliv Švehla plně zhodnotil ve třech vládách, a sice od 7. října 1922 do 9. prosince 1925 (1. Švehlova vláda), od 9. prosince 1925 do 18. března 1926 (2. Švehlova vláda) a od 12. října 1926 do 1. února 1929 (tzv. Panská koalice). Jeho obliba mu umožnila dosáhnout na nejvyšší státnické mety. Roku 1927 odmítl kandidovat na funkci prezidenta a podpořil kandidaturu Tomáše Garrigua Masaryka. Je zajímavé, že na rozdíl od většiny významných politiků své doby neměl akademické vzdělání. Znalosti získal samostudiem a vynikal i v řešení praktických politických otázek.

Po Švehlově odchodu roku 1929 se dlouho hledal nástupce. Nakonec byl předsedou vlády jmenován František Udržal, který měl nadstandardní vztahy s Hradem a zároveň silný mezistranický respekt. Švehla se již do aktivní politiky nikdy nevrátil. Na podzim roku 1933 se jeho zdravotní stav zhoršil. Dne 12. prosince 1933 umírá a s ním i jedna epocha českých dějin.

Bibliografie:

- DOSTÁL, V. V. *Antonín Švehla*. Praha 1990.
- FRANKENBERGER, O. *Antonín Švehla v dějinách Československé strany agrární*. Praha 1931.
- HANZAL, J. *Antonín Švehla*. Praha 1993.
- MILLER, D. E. *Antonín Švehla - mistr politických kompromisů*. Praha 2001.
- Hovory s Antonínem Švehlou (a o něm)*. Praha 2001.
- K úloze a významu agrárního hnutí v českých a československých dějinách*. Praha 2001.
- ROKOSKÝ, J. *Antonín Švehla a agrární strana ve vývoji první ČSR*. In: Československo 1918-1938 osudy demokracie ve střední Evropě 1. Praha 1999.
- ZDEŇKOVÁ, M. *Antonín Švehla a Hostivař*. Praha 2003/2008.

Mgr. Pavel Černý

Splečnost Antonína Švehly ✿

Před 80 lety vyšlo první číslo časopisu Zemědělská škola 4. díl

Osmdesát let je i v životě časopisu významná doba. Přestože časopis Zemědělská škola nebyl nejstarším časopisem, který se zemědělským školstvím zabýval, je ale určitě časopisem nejdéle vycházejícím. S historií zemědělského pedagogického tisku jsme Vás stručně seznámili v letošním dubnovém čísle, v květnovém jsme Vám předložili článek z roku 1936, který se věnoval „jednotné správě zemědělského školství“, školní rok jsme uzavřeli neméně zajímavým příspěvkem z odborné terminologie rostlin a významné výročí v roce 2016 uzavíráme zatím posledním článkem, který vyšel přesně před 80 lety – v prosinci 1936. Jaké byly tehdy „aktuality zemědělského školství“?

Aktuality našeho zemědělského školství.

Ing. Boh. Vlášil.

Naše zemědělské školství vykazuje po převratě nejen mimořádný rozmach co do počtu (přibýlo celkem 101 škol), nýbrž bylo též pronikavě organizováno, v mnohém směru postaveno na solidní organizační základ, v celku dokonaleji vybaveno budovami, praktickými objekty, učebnými pomůckami a knihovnami, velká péče byla věnována dokonalé přípravě učitelstva všech kategorií i typů, vyučování a výchova byla podstatně zdokonalena.

I při těchto kladných výsledcích soustavné 18leté činnosti nemůžeme konstatovat plnou naši spokojenost. Zbývá ještě vykonati mnoho dalšího, mnohé vyžaduje prohloubení, zlepšení, revise, usoustavnění. Nutí nás k tomu získané zkušenosti a skutečné potřeby života školního a zvláště zemědělské praxe. Pokusím se poukázat alespoň na nejnaléhavější potřeby našeho zemědělského školství.

Opatření povahy správních.

Správa zemědělského školství vyžaduje soustředění v ministerstvu zemědělství. Požadavek *postátnění všech zemědělských škol* jest hlavním předpokladem úspěšného a také snadnějšího provedení potřebných reorganizačních zásahů a zdokonalení veškeré činnosti škol v součinnosti s výzkumnictvím a poradnictvím, jak jsem uvedl v pojednání ve 4. čís. I. roč. Zemědělské školy. Věříme v uskutečnění tohoto požadavku. Pro případ, že se postátnění neuskuteční a nebo se bude prováděti etapově v delším období, jest nutno zrevidovati s hlediska právního a formálního postupu nyníjší normy, určující správu státních a zemských zemědělských škol i *kompetenční vztahy správních orgánů* (min. zemědělství, zemských úřadů a samospráv) a hledati cesty i možnosti – k docílení rychlejšího projednání a zejména i rychlejšího zavedení různých organizačních úprav v zemědělském školství státním i zemským,

respektive zemí podporovaném. Zvláště by bylo docílit, aby různé zásahy a opatření povahy pedagogicko-didaktické (na př. učebné osnovy, konferenční řád a p.), nebylo třeba před zavedením na zemských školách projednávatí zemskými výbory, zemskými zastupitelstvy a schvalovati taková jejich usnesení ministerstvem vnitra po předchozím vyjádření ministerstva zemědělství. Rovněž by se mělo vážně jednati o možnostech *snazšího přestupu státních profesorů na školy zemské* a naopak, což mimo jiné jest důležitým předpokladem pro získání nejvhodnějších učitelských sil na místa vyžadující určité specialisace anebo osobních vlastností a schopností.

S otázkou účelné správy a dozoru nad zemědělskými školami souvisí možnost i nutnost *rozšíření kompetence inspektorů zemědělských škol* alespoň v otázkách ryze nebo převážně povahy pedagogicko-didaktické. Ministerstvo zemědělství v tomto směru na př. již přeneslo rozhodování o nákupech učebních pomůcek, knih a o odběru časopisů na státní inspektory. Jsem přesvědčen, že lze ještě další podobnou agendu úplně přesunouti na inspektory a v jiné určití jim větší kompetenci. Dosavadní instrukce pro pedagogicko-didaktickou inspekci vyžadují tedy změny a doplnění.

Reforma školního řádu.

Školní řád pro zemědělské školy byl vydán r. 1924. Od té doby v mnohém se změnily poměry i nazírání a získaly se četné zkušenosti. Mimo to letošního roku vydalo MŠANO nový školní řád, který obsahuje některé pozoruhodné změny. Bude žádoucím uvažovati, zda není třeba i školní řád pro zemědělské školy nově upravit a ev. v některých ustanoveních přizpůsobiti novému školnímu řádu pro střední školy. Jsou to zejména předpisy o sdružování žáků, otázka žakovské samosprávy, ustanovení o členství žáků v nepolitických a politických organizacích a zejména předpisy o kárných prostřed-

cích a trestech, které mimo jiné ruší t. zv. karcer, nově zavádějí vyloučení z ústavu s odkladem a t. zv. amnestii (ev. možnosti zrušení vyloučení). Ministerstvo zemědělství již předběžně požádalo zemědělské školy o sdělení připomínek k nynějšímu školnímu řádu. Přizpůsobení novému školnímu řádu pro střední školy jest žádoucí také se zřetelem k tomu, že vylučování žáků ze všech škol se děje v dohodě MŠANO a ministerstva zemědělství a tu zajisté příslušné předpisy by měly být alespoň v hlavních rysech analogické (na př. otázka vylučování žáků mladších než 15 let ze všech ústavů a p.). Podrobněji jsem uvedl odchýlná ustanovení nového školního řádu pro střední školy ve svém referátu v 9. čísle I. roč. Zemědělské školy.

Nejnáléhavější změny v organizaci škol.

V oboru organizace zemědělského školství čeká nás mnoho úkolů, z nichž mnohé lze dokonale vyřešit pouze s hlediska potřeb zemědělství celého státu, tedy až při jednotné správě zemědělského školství. Ovšem nebudeme moci se jim vyhnouti, ani když zůstane dosavadní způsob správy zemědělského školství. Mnohé jsou však tak naléhavé, že třeba zahájit příslušná jednání anebo v něm dále pokračovati.

Takovou aktualitou jest *reforma vyššího hospodyňského školství*, a to zvláště v souvislosti s definitivní organizací pedagogických seminářů pro učitelky hospodyňských škol. O těchto otázkách bylo již vážně jednáno, ale jest třeba již vypracovati konkrétní návrhy nové organizace a tyto se všech hledisek všemi interesovanými učiteli prodiskutovati a přesně formulovati.

Stejně naléhavé je vyřešení vyhovující *organizace mlékařského školství* s hlediska celostátního, a otázka řádného vybudování tohoto školství. Bylo již sice několik porad, ale konkrétní návrh v obou směrech nám dosud chybí. Pro brzké řádné vybudování české školy – pravděpodobně v Kroměříži – bude nutno zainteresovati nejen příslušné odborné oddělení ministerstva zemědělství, nýbrž též všechny zemské samosprávy a pro organizaci mlékařských škol též odborové organizace mlékařské a zemědělské rady.

Přizpůsobení učebních plánů a osnov.

Postupně bude třeba uvažovati o ev. změnách učebních plánů jednotlivých typů a kategorií zemědělských škol. Tak by bylo posouditi, zda jest již dostatek zkušenosti a dnešní doba vhodná pro ev. změny v *učebním plánu vyšších hospodářských škol*, o jejichž potřebě se několikrát vážně jednalo.

Určité revise bude asi vyžadovati organizace vyučování na *hospodyňských školách* s kratší vyučovací dobou nežli 10 měsíců, a to se zřetelem na to, že vedle škol pětiměsíčních vznikají školy s vyučovací dobou 6–8 měsíců. U *odborných škol hospodář-*

ských by bylo uvažovati o případném prodloužení vyučování i na měsíc květen a pak též o přiměřené úpravě učebního plánu. Nesmíme také zapomínat na částečnou *specialisaci* některých dalších *nižších hospodářských škol*. Dosavadní výsledky takové částečné specialisace na Slovensku a Podk. Rusi jsou velmi uspokojivé a bude v tomto směru pokračováno. Rovněž v Čechách a na Moravě již provedená částečná specialisace některých škol by se neměla opouštět, nýbrž spíše prohloubiti a na některých dalších školách k ní přistoupiti. Úspěch předpokládá teoreticky i prakticky schopné profesory a příslušná praktická zařízení.

Učební plány všech škol bude třeba přizpůsobiti definitivnímu *vyřešení otázky tělovýchovy* včetně *branné výchovy* na zemědělských školách. Mnohé otázky byly již objasněny v poslední schůzi školské komise ČAZ a jest si jen naléhavě přáti, aby podrobnou organizaci tohoto vyučování připravila do června 1937 speciální komise Pedagogické společnosti zemědělské. Do té doby bude snad již vydán zákon o předvojenské tělesné výchově a budou k dispozici zkušenosti s nynější zatímní organizací výchovy k brannosti na zemědělských školách.

Definitivní učební osnovy lze vypracovati a vydati až po ev. definitivní úpravě učebních plánů. Je ovšem třeba již nyní propracovati učební osnovy některých předmětů, mimo jiné též se zřetelem na výchovu k brannosti, zpracovati četné připomínky k zatímním učeb. osnovám pro odborné školy hospodářské a připraviti zatímní učební osnovy pro rolnické školy. Žádoucí je také rozhodnouti o učebních osnovách pro jednoroční školy hospodářské – zejména zda a s jakými změnami mohou dbáti osnov pro odborné školy hospodářské. Rovněž některé speciální školy vyžadují učebních osnov, které lze vypracovati za spolupráce s řediteli a profesory těchto škol. Pracuje se též na osnovách pro zemědělské školy zahradnické a lesnické.

Učební osnovy dlužno ovšem považovati za normy povahy pedagogické a nikoliv za organizační statuty, čímž se umožní rychlé jejich přizpůsobování zkušenostem i potřebám jednotlivých zemských škol.

Řádné *vyučování hospodářské praxe* na hospodářských školách jest stále důležitým problémem organizačním i didaktickým. Jedná se o řádnou věcnou náplň tohoto předmětu, o dokonalou organizaci vyučování i volbu správných vyučovacích metod. Slibným krokem k žádoucímu cíli jsou nedávno vydané Směrnice pro vyučování praxe na školách rolnických a jednoročních hospodářských, kterých mohou v mnohém použití i na odborných školách hospodářských. Koncem škol. roku 1936/37 bude žádoucím vyzvat školy a profesorské sbory o sdělení připomínek a zkušeností, které se zpracují v definitivní směrnice. Inspektoři zemědělských

školy při svých inspekcích věnují zvýšenou pozornost tomuto úseku vyučování a četné problémy přímo ve školách projednávají a usměrňují.

Nové řady a revise některých směrnic.

S výchovou k brannosti a do jisté míry též s vyučováním praxe souvisí uspokojivé zapojení zemědělských škol do všech snah, jež sledují *směrnice pro Civilní protiletectkou obranu*. Jest nezbytno co nejdříve vypracovati a v dohodě s příslušnými činiteli vydati též hlavní směrnice pro takovou dokonalou přípravu na našich školách.

Exkurse na zemědělských školách mají převážně účel prohloubiti odborné vědomosti a zkušenosti. Nyní třeba je přizpůsobiti též cílům sledovaných výchovou k brannosti. V každém směru je žádoucí novelisace dosavadních předpisů pro organisování a pořádání exkursů a doplniti je směrnicemi povahy metodické, aby tak exkurse dosáhly nejlepších výsledků v každém směru.

Naše zemědělské školství postrádá *novodobý zkušební a klasifikační řád*. Při schvalování učebních plánů některých typů škol byly pouze upravovány též otázky vysvědčení a klasifika-

ce. Mimo to konferenční řád pro zemědělské školy některá tato ustanovení doplňuje. Jest ovšem velmi potřebné tyto předpisy zrevizovati, doplniti zásadami pedagogickými i výchovnými pro zkoušky a klasifikaci a pak zpracovati ve zkušební a klasifikační řád pro zemědělské školy. S tím také souvisí otázka počtu klasifikačních konferencí na jednotlivých typech a kategoriích škol a příslušná změna konferenčního řádu. V tomto směru se jedná o to, zda na školách s celoročním vyučováním mají zůstat dosavadní 3 klasifikační údobí v semestru, anebo mají-li se zavést pouze dvě klasifikační údobí, jako jest tomu na středních i jiných školách.

ČAZ vyhlásí co nejdříve *definici a pojem zemědělství* a bude žádati důstojné používání příslušné terminologie. Toto se bude velmi týkat i názvů četných zemědělských škol, zvláště typů škol hospodářských. Připojíme-li se k této nové terminologii, jak lze předpokládati, pak jest třeba přizpůsobiti i názvy hospodářských škol a určití též zásady pro označování sdružených škol pod společnou správou.

Dokončení v následujícím čísle

akr ✿

Vznik Československé akademie zemědělské – 28. prosince 1914 – je, mimo jiné, vítanou příležitostí k hlubšímu zamyšlení nad vývojem vzdělanosti našeho zemědělce, respektive venkova vůbec. Proto se redakce Zemědělské školy rozhodla zařadit toto téma do svého edičního programu.

Z cesty k vrcholné vědecké zemědělské instituci u nás XIX. část

Seriál, který uveřejňujeme od počátku roku 2015, se snaží mapovat vývoj vzdělanosti našeho zemědělce a venkova od doby, kdy byl ovládán pouhou empirií, po období, kdy cítil potřebu ústřední vědecké instituce účinně podporující rozvoj badatelské práce a šíření jejích výsledků do výkonné praxe. Dosud publikované díly byly věnovány období do historického roku 1848, díly následující zahrnují období až do vzniku Československé akademie zemědělské.

Po 42 letech příkaz zemského sněmu konečně splněn

Nejvyšším rozhodnutím ze dne 16. října 1906 konečně schváleno zřízení zemědělského odboru při C. k. české vysoké škole technické v Praze. Vedle odboru stavebního inženýrství, pozemního stavitelství, strojního inženýrství, technické chemie a kulturního inženýrství vzniká tu odbor šestý – zemědělský...

Konečně se tak naplňuje usnesení zemského sněmu z 13. dubna 1864, jímž se zemskému výboru přikazuje (zemský sněm = sbor volených zástupců, zemský výbor = výkonný úřední aparát) „aby v jednom z nejbližších zasedání slavného sněmu předložil osnovu statutu pro vysoké učení hospodářské, jež se má zřídit jakožto ústav zemský v Praze, jakož i aby předložil, pokud třeba bude, další návrhy, jak by se vše provést mělo“.

„Bylo tomu 130 let po zahájení přednášek o zemědělství na universitě pražské, bylo tomu téměř 100 let, kdy přednášky ty přeneseny byly z university na polytechnický ústav a kdy stavové čeští při té příležitosti žádali, aby při polytechnice vznikl úplný teoretický i prakticky vypravený ústav, z něhož by vycházeli zemědělci vyzbrojeni ekonomickými vědami“, píše V. Brdlík (1917). A třeba dodat: bylo tomu po 42 letech od onoho příkazu zemského sněmu!

Založení zemědělského odboru oslavila Zemědělská rada slavnostní schůzí 6. prosince 1906, za účasti nejen předních představitelů kruhů vědeckých a praktických, ale i představitelů státní moci v čele s místodržitelem království českého. Přednášky zahájeny již v listopadu téhož roku. Prvním děkanem zvolen profesor PhDr. Julius Stoklasa.

Dvoustupňové vzdělání už nestačí!

Před rokem 1848 „stačilo“ zemědělské vzdělávání dvoustupňové, reprezentované nejjednoduššími školami pro poddané rolníky a školami pro hospodářské úředníky. Po zrušení roboty nastala nová situace! A. E. Komers již v roce 1856 předložil na toto téma pozoruhodnou úvahu (Betrachtung über die landwirtschaftliche Unterrichtsfrage und die landwirtschaftliche Lehranstalt in Tettschen-Liebverdt mit Skizzen aus der Güter-Verwaltung in Böhmen). V témže roce také o tomtéž obsáhle referoval na plénu XVII. shromáždění rolníků a lesníků v Praze.

Péče o odborné zemědělské vzdělání, zároveň ale s povznesením obecného vzdělání, představuje – podle něho – „ten nejistější prostředek rozmnožení blahobytu a štěstí lidu!“ Toto své tvrzení podpořil podrobným přehledem péče jednotlivých států Evropy o zemědělské vzdělání v kontextu s jejich hospodářskými výsledky. „Ve všech zemích je význam patrný!“ – konstatoval!

Taktéž srovnání výsledků našich hospodářů, kteří dosud postupovali tradičně s těmi, jež využívali vědeckých poznatků, ho v jeho přesvědčení utvrzovalo. Z toho mu vycházel závěr: „Ve sjednocení intelektuálních a materiálních sil společnosti, v oživení inteligence jako obecného statku“ je budoucnost zemědělství! Jinak také – rozvoj zemědělských věd – a následné zprostředkování vztahů „mezi vědou a životem“ rozhodnou!

Bez třetího stupně odborného vzdělání není pokroku!

Samozřejmě, ne všichni pracovníci v zemědělství musejí být vybaveni stejnými vědomostmi, stejnými dovednostmi. Podle Komersových představ **jednotlivé stupně odborného vzdělání mají následující určení:**

První stupeň je určen pro třídu vlastníků obhospodařujících menší usedlosti s jednoduchým výrobním programem omezeným většinou na polní a luční rostlinnou výrobu, bez vedlejších „zemědělských řemesel“. Jedná se tedy většinou o sedlácké statky.

Pro tuto třídu je třeba nejen zdokonalení a upevnění vědomostí obecného vzdělání, ale také vlastní odborné vzdělání. To by mělo spočívat nejen v dokonalém zvládnutí současného „zemědělského řemesla“, ale i v osvojení si zásad pokroku v takovýchto podnicích. (Na těchto základech, podle jeho názoru, již tehdy spočívaly nižší zemědělské podniky – ve Wirtembersku, Badensku, Bavořích, Prusku a nově také v Rakousku.)

Druhý stupeň je určen pro třídu výkonných zemědělců, jejichž úkolem je obhospodařovat díly velkých panství – ve funkci majitelů, nájemců, správců, případně vyšších hospodářských úředníků.

Pro tuto třídu jsou určeny školy střední. Bohužel, u nás stejně jako v mnoha ostatních zemích, zmíněná třída hospodářů-rolníků tomtomu vývoji dlouho nepřála. Vycházela z dávného předsudku, že stačí „vzdělání“, které rolník nabyl „doma“ – u svého otce, dědečka... Tento názor se – k naší nemalé škodě – v dané době týkal „jádra našeho selského stavu“, tedy významného procenta procenta našeho obyvatelstva vůbec!

Třetí stupeň odborného vzdělání je určen pro ty, kteří v jednotě s prvními dvěma třídami a prostřednictvím jejich zkušeností zemědělskou vědu šťastně rozvíjejí, ale i pro ty, jejichž povoláním je zprostředkovat bezchybné převedení výsledků zemědělských věd do výkonné praxe. Zde se tedy vzdělávají také budoucí učitelé vyšších a středních škol. Pro ně všechny je nezbytná „nejvyšší, nejracionalnější a nejvědeckější“ průprava na vysokých školách!
Bez tohoto stupně skutečně není pokroku!

Idea třístupňového odborného vzdělávání zemědělce akceptována, ale...

Idea třístupňového zemědělského vzdělávání byla posléze i nejvyššími správními orgány akceptována. V rámci rakousko-uherského soustátí se následnou zásadní otázkou stalo, kde a kolik takovýchto učilišť pro onen třetí stupeň zřídit. Naše země, přes dlouholeté vytrvalé úsilí, vycházely naprázdno.

Čekat až se tento stav změní, znamenalo zaostávat! Starost o „vyšší ráz školy“ tedy závisela na vlastní iniciativě – „ve zřizování nových stolic učitelských a v rozšiřování a prohlubování látky učebné“ – v návaznosti na aktuální dramatický vývoj zemědělství!

To se, samozřejmě, v Táboře i v Libverdě, od samého začátku dělo. Permanentně se stávající učební předměty upravovaly,

případně zaváděly nové. Například již roku 1867 bylo odděleno vyučování přírodopisu od vyučování chemie a technologie a vzniklé nové samostatné předměty jsou obsazeny specialisty. Podobné zásahy se týkaly fyziky i dalších předmětů. V roce 1876 byl zaveden předmět nový „Národní hospodářství s agrární zákonovědou“, později přibýly další...

Podle Farského, vrchní ředitel Lambl již v letech sedmdesátých a osmdesátých, po pololetních či výročních zkouškách, profesorskému sboru kladl otázku: „Rád bych věděl, čeho byste ještě žádali od posluchačů na škole vysoké?“ Úroveň „Tábora“ potvrzovali i jeho absolventi po studiu například na německých univerzitách. „Neslyšeli tam více než v Táboře, z některého předmětu bylo tuto přednášeno více než v Německu...“

Vznik tábořské školy – „skutek spravedlnosti k národnosti české“

V roce, kdy se ony pověstné ledy ve vysokoškolském zemědělském vzdělávání monarchie pohnuly, „**táborské hospodářské učení**“ uzavírá první čtvrtstoletí svého působení. Jistě pádný důvod k bilancování! „Místní“ ředitel školy František Farský, spolu s šesti členy pedagogického sboru tak učinilo ve slavnostním spise roku 1891.

Úvodní slovo dostal „vrchní ředitel“, Jan B. Lambl, který prožil celých těch 25 let v těsném kontaktu se školou – ale ne jen s ní! Kromě ocenění složité, a nadmíru úspěšné práce této školy, „která tak čestně zaznamenána jest v dějinách naší vlasti“, považoval za potřebné připomenout i záležitost, která přesahovala rámec záležitostí školských: „**Slavný sněm zemský zřízení tohoto učiliště byl uznal za skutek spravedlnosti k národnosti české, když druhá národnost již drahá léta dříve těšila se učilišti téhož druhu.**“

Ano, jak čtenář mohl v minulých kapitolách zaregistrovat, ředitel libverdské hospodářské školy již v roce 1852 inicioval vznik takzvaného zvláštního oddělení při místní rolnické škole. Po tříleté pozitivní zkušenosti pak předložil Vlastenecko-hospodářské společnosti návrh na zřízení vyššího oddělení této školy. Ve skutečnosti se jednalo o zemědělskou školu vyššího typu, tedy o střední odbornou školu. Po roce, počátkem školního roku 1855/56, bylo toto vyšší oddělení – mimochodem mimořádně dobře vybavené – otevřeno oficiálně. V roce 1866 se pak stalo zemským ústavem s vyučovací řečí německou.

Úředně tedy Vyšší hospodářské a hospodářsko-průmyslové školy zemské v Děčíně a Táboře se staly ústavy zemskými současně, jenže ona „druhá národnost“ se těšila z možnosti vyššího odborného vzdělání „o drahá léta“ před tím.

Z dvacetipětiletých zkušeností „Tábora“

Rozhodující podmínkou úspěšné činnosti každé školy je vytvoření harmonického a dělného pedagogického sboru – připomíná, v souhlase snad se všemi řediteli škol F. Farský (1891). Ten měl však ještě o jeden důvod navíc, aby „se staral o vyšší ráz školy sobě svěřené“. Jemu totiž šlo vždy také o to, aby v době, kdy „synové druhé národnosti v zemi“ měli příležitost nabýt „rozhledu po veškerém pokroku vědy hospodářské rodným jazykem“, nebyla naše mládež zemědělská „neovládající německý jazyk v míře náležité, odkázána spokojiti se v naukách zemědělských toliko s obmezeným rozhledem, nýbrž aby byla též zasvěcena do záhad a úkolů nové doby“.

Vytvoření takového kolektivu – to nebyla, zejména zpočátku, jednoduchá záležitost. Když se tak stalo, přišly i výsledky! „Vzácné uznání, se povícekráte škole dostalo z úst povolanců na zemském sněmu“. V něm opakovaně stvrzeno, že „**ona jest povolána zastupovati nejvyšší vyučování hospodářské v Čechách.**“

Vedle tohoto, jistě velmi cenného uznání, vážila si škola i mnohých těch vyznamenání, „jež klidila za vystavené učební pomůcky, které upravili jednotliví členové sboru učitelského, a za vystavenou literaturu jimi sepsanou“. Dokladem je 11 cen, získaných „doma“ – v Táboře (1868, 1881), Praze (1877, 1878, 1883) Třeboni (1878), ale také na mezinárodním fóru: ve Vídni (1873, 1888, 1890), Paříži (1878), Terstu (1882).

„Nikoli menší hodnoty“, než oficiální úřední uznání byla pro školu „slova díků, jež vzdávají škole a jejím učitelům rodiče bývalých žáků a ti to samí. Nuže, potřebí-li ještě dalších dokladů sbírat i o prospěšném působení učitelů na našem ústavu?“

„Učitelové, kteří druhdy při škole působili“

V učitelském sboru se za první čtvrtstoletí (1866–1891) vystřídal celkem 38 pedagogů. Mezi nimi byli učitelé na plný úvazek, ale i řada učitelů „výpomocných“ na úvazky dílčí. Jednalo se převážně o učitele místních škol, reálného gymnázia zejména. Pro některé specifické kapitoly byli získáni přední úředníci místních úřadů...

Při jejich výběru, jak můžeme z krátkých informací ve Slavnostním spise z roku 1891 soudit, se dbalo o jejich náležitou úroveň. V souboru najdeme ale také osobnosti, které v té době – případně později – svým dílem významně přesáhly hranice školství!

K takovým patří nepochybně například **August Sedláček** (1843–1926), později známý autor monumentálního díla Hrad, zámky a tvrze království českého, díla, které nemělo v tehdejší Evropě obdoby! Tehdy, ve školním roce 1875/76 jako profesor místního c. k. reálného gymnázia, učil na hospodářské škole zeměpisu a statistice (v Táboře ale působil podstatně déle – plných 15 let 1875–1890).

V téže době, v téže škole působil také **Čeněk Zahálka** (1856–1938), později neobyčejně pilný badatel v oblasti českého útvaru křídového. Profesor geologie Českého vysokého učení technického Dr. Radim Kettner, ho řadí mezi nejvýznamnější osobnosti daného oboru v celé jeho historii. V letech 1880–81 v Táboře zastupoval profesora Bolecha v době jeho dovolené.

„Naše školství nehonosilo by se takovými úspěchy, kdyby nebylo záhy se rozpomenulo svého nejslavnějšího učitele“

To jsou první slova úvodního odstavce, v němž ředitel Farský předkládá svou úvahu „nad učebním aparátem školy a jeho příznivci“. Závažný problém, zejména pro začínající školu, a „pro nevyzkoušené ještě vyučování odborné“ navíc. Vybavení školy učebními prostředky do značné míry rozhoduje, řečeno slovy Komenského, o tom, „zda mrtvé slovo učitelovo oživne a v duši žákově jasnější světlo se rozbřesne“.

Závažný, ale přece jen dílčí problém! Není pochyb o tom, že v Táboře se na pořad dne dostávaly i další otázky z bohatého odkazu Komenského. Zárukou byli oba nejvyšší představitelé školy, kteří podali nejen další důkaz, že odkaz Učitele národů ctili a znali..

My ale v tomto pojednání zůstaňme zatím u onoho „učebního aparátu“, který skutečně, zejména u začínající školy, nadělá plno starostí. V této oblasti, podle Farského, „se žádný ústav neobejde bez určité pomoci soukromé, bez dobrovolných darů a rozmanitých služeb“.

Táborská škola se v tomto směru setkávala vesměs s vzácným pochopením.

„Slavné a vysoké úřady, vážené korporace a spolky, jakož i obětaví jednotlivci přicházeli nám buď sami u ústřetí anebo bylo potřeba vysloviti toliko přání, a všeho, čeho jsme potřebovali, anebo oč jsme žádali, toho všeho bylo nám blahosklonně a štědrá rukou dopřáno a každému přání pokud možná vyhověno.“

Se stejnou ochotou se škola setkávala i při zajišťování „vycházek“ na vzorná hospodářství a do průmyslových závodů. Díky tomu „procestovali jsme za minulé dvacetipětiletí se svými posluchači celé Čechy kříž na kříž“. Upřímný vděk za „vzácnou přízeň“ patřil nejen „našemu vlasteneckému velkostatkářstvu i boдрému malostatkářstvu a přechodným správám průmyslových závodů“, pominout ale nelze ani mnohé „laskavé jednotlivce, kteří se ujali zprostředkování našich vycházek a při nich rozmanitým způsobem si nás k díkům zavázali“.

Se stejným pochopením se škola setkala i při vybavování knihovny! „Štědrotou slavných redakcí a nakladatelstev různých krajinských nebo spolkových a vůbec drobnějších časopisův umožněno nám poznání poměrů krajin, spolků atd., jejich záměrů a činností v odborech zemědělských, takže trváme ve stálém duchovním styku s výkonným hospodařením v celém království a můžeme k poměrům tímto způsobem poznaným při vyučování poukazovati.“

Pedagogický sbor v jubilejním roce 1891

Pedagogický sbor v jubilejním roce čítal 12 pedagogů a 2 duchovní (učili „mravovědu“ a pro studující konali nedělní bohoslužby, včetně exhorty – kázání). Uvedení těch nejzákladnějších informací o jejich vzdělání a pedagogické činnosti nám může, alespoň v náznacích, připomenout tehdejší poměry v oblasti výuky na táborském učilišti.

Beránek Julius (1831–1904), absolvent gymnasiálních studií, poté zvěrolékařského ústavu ve Vídni. Působil jako okresní zvěrolékař a vedle toho jako externí učitel zvěrolékařství a kování koní. Po více let učil také zoologii, anatomii a fyziologii domácích zvířat.

Bolech František (1852–1924), po studiích na reálce v Rakovníku a Praze, absolvoval pražskou polytechniku. Učitelskou službu začínal jako suplent na c. k. reálném gymnáziu v Táboře, roku 1875 jmenován skutečným učitelem na zemské vyšší reálné škole v Telči. V roce následujícím se stal hlavním učitelem na c. k. Ústavu ku vzdělání učitelů v Soběslavi, Odtud pak vedla jeho cesta do Tábora, na hospodářskou školu. Vyučoval tu matematice, geodézii, nauce o terrainu a o melioracích, hospodářské stavitelství a rýsování, v letech 1880–1882 absolvoval kulturně-inženýrská studia při vysoké škole technické v Mnichově a stal se prvním našim učitelem meliorací!

Červený Antonín (1834–35? – 1895) studoval reálnou školu v Rakovníku a v Praze, následně pak polytechnický ústav. Učitelskou službu začínal na Kolčavce. Od roku 1873 pak působil v Táboře. Učil pěstování rostlin, hospodářské stroje, později

organizaci, správě a odhadu statků, chmelařství, lukařství, písemnictví, od roku 1875 též jazyku českému. (Zmíněné „písemnictví“ mělo žáka naučit kultivovanému písemnému styku s úřady a institucemi.)

Farský František (1846–1927) – absolvoval reálnou školu v Liberci a chemický odbor na Zemském polytechnické, ústavu v Praze, kde poslouchal též výklady o zemědělství Dr. J. B. Lambla. Jako učitel začínal na vyšší reálné škole v Rakovníku, Roku 1873 přešel do Tábora jako profesor chemie, přírodních nauk a technologie. Vyučoval ovšem také anatomii a fyziologii hospodářských zvířat, jakož i přírodovědeckým základům produkce živočišné.

Feršman Václav (1853–1927) – studoval na nižším gymnáziu, na vyšší hospodářské škole v Táboře, poté jeden semestr na Vysoké škole zemědělské ve Vídni, následně tři běhy na hospodářsko-lesnické akademii v Hohenheimu. Do Tábora nastoupil roku 1877. Začínal tu jako bezplatný docent, poté jmenován suplentem adjuktského místa a v říjnu adjunktem (příručím) nauk hospodářských. Roku 1890 se dočkal jmenování profesorem praktického vyučování a správcem školního statku. Škála jemu přidělených předmětů byla značně pestrá: speciální části pěstování rostlin, chov zvířat, hospodářská praxe, účetnictví a úvod do hospodářství, krátkodobě též encyklopedie zemědělství, nauka o melioraci, lukařství, meteorologie.

Hromádka František (1831–?) po gymnaziálních studiích v Moravské Třebové a Litomyšli absolvoval filosofickou fakultu v Praze. Pedagogickou kariéru začínal jako suplent v Prešově. Zde působil tři roky, další desetiletí pak v Mladé Boleslavi a v Klatovech, načež roku 1870 se dostal do Tábora na reálné gymnázium. Na hospodářské škole jako výpomocný učitel vyučoval nepovinnému předmětu: nauce o parních kotlech.

Janovský František (1839–1888) – absolvoval tehdy známý lesnický ústav v Bělé, před tím prošel několikaletou lesnickou praxí. Od roku 1884 působil jako lesmistr a správce lesního hospodářství velkostatku královského města Tábora. Na tamní hospodářské škole, též jako výpomocný učitel, vyučoval nauce o lesnictví

Kopa Václav

Kopa Václav (1859–1930) – po studiích na vyšší reálce a pražské Technice začínal roku 1884, po zdárném složení zkoušek učitelské způsobilosti (z chemie pro vyšší, z fyziky pro nižší školy reálné), svou pedagogickou dráhu na táborské hospodářské škole jako asi-

stent odboru chemicko-technologického. Roku 1890 povýšen na adjunkta pro nauky přírodní a přírodopysné, při čemž stále řídil praktikum z analytické chemie a technologie, dlouhodobě vyučoval též meteorologii a klimatologii. Dočkal se i lepších časů. O těch bude řeč později.

Kožaný Jan JUDr. (1846–1927) právnická studia absolvoval ve Vídni, na doktora veškerých práv povýšen v Praze roku 1875. Vedle těchto studií poslouchal ve Vídni také některé přednášky na c. k. vysoké škole technické a na obchodné gremiální škole. Jako advokátní koncipient působil (1874–76) v Praze, odkud přešel jako profesor hospodářství a agrární zákonovědy do Tábora. Své přednášky postupně rozšířil o statistiku, dějiny hospodářství, zeměpis, dějepis, posléze též o výuku německému jazyku.

Němec Karel (1839–1901), starší syn Boženy Němcové, absolvoval nižší reálku, vyučil se zahradnictví ve Společenské zahradě v Praze (dnes botanická zahrada Karlovy univerzity). Následně dva roky (1856–58) pracoval ve vévodské zahradě v Zaháni, načež se dostal do Německa, do slavné královské zahrady Sanssouci. Po několika měsících se vrátil do Zaháně, aby – opět po několika měsících – odešel na Moravu, do Rájce. Po zhruba půl roce dal i tu výpověď v naději, že se dostane do sultánských zahrad v Cařihradě. Leč tento záměr nevyšel, našel si tedy zaměstnání v Eisenbergu nedaleko saských hranic. V přitím roce se vrátil tam, kde před léty začínal – do Společenské zahrady v Praze. Od roku 1869 krátce ještě působil jako samostatný zahradník v Chlumci nad Cidlinou.

V červnu 1870, na zasedání kuratoria Vyššího hospodářského a hospodářsko-průmyslového ústavu zemského v Táboře byl přijat „za zahradníka a spolu za učitele štěpařství, zelinářství a botaniky“. Po několika letech složitě hledání, nachází klid a zalíbení ve škole. Působil zde 26 let! Poté odchází na prestižní místo ředitele pomologického ústavu v Troji (založen 1870). Zde však po pěti letech, 3. května 1901, umírá.

Není nezajímavé ještě krátce připomenout pokračování tohoto pozoruhodného příběhu. Sdružení absolventů Královské české hospodářské akademie v Táboře, spolu se Spolkem absolventů ústavu pomologického v Troji, uvažovalo „tomuto nezapomenutelnému učiteli zahradnictví“ postavit pomník. Zahájena byla sbírka, která vynesla 2 000 K. „Zatím se ale zjistilo, že syn zesnulého

editel Němce, Miroslav, žije i s rodinou v největší bídě a že tedy potřebuje podpory.“ Místo pomníku založen „Němcův fond“, z něhož úroky by byly určeny na podporu chudých, v bídu upadlých kolegů a jejich rodin. První příspěvek byl v roce 1913 předán Miroslavu Němcovi jako vánoční dar. (Kodym, VIII, 1912, s. 38 a roč. X, 1914, s.120)

Petrů František (1843–?), po studiích na reálce a jednoroční hospodářské praxi úspěšně absolvoval hospodářskou akademii v Uherských Starohradech. Po absolutoriu (1855) působil dvě léta na velkostatku v Uhrách, načež se vrátil do svého rodiště a hospodařil „na vlastním“, a to až do svého jemnování za cvičitele praktických prací při škole a za „hospodářského“ při školním statku v Táboře roku 1870. Kromě výuky „hospodářským pracím“ vyučoval krátce také včelařství a chovu bourců.

Sitenský František PhDr. (1851–1924) vystudoval gymnasium, na přání matky nastoupil bohoslovecká studia, po dvou letech však přešel na filosofickou fakultu pražské univerzity, aby tu studoval přírodní vědy. V letech 1875 až 1881 působil jako asistent botaniky při Královském českém museu, v letním běhu pak jako suplent botaniky na české vysoké škole technické v Praze,

Ve školním roce 1881/82, po nabytí učitelské aproby z věd přírodních pro vyšší gymnázia, nastupuje jako suplent na Prvním státním vyšším reálném gymnáziu v Praze. Po roce se stává řádným profesorem přírodních nauk na Vyšším hospodářském ústavu zemském v Táboře a natrvalo se tak spojuje se zemědělským školstvím. Učí botaniku, zoologii, mineralogii, geologii, geognosii (nauku o kůře zemské), ale také „phytopathologii“ později též „přírodovědecké základy produkce rostlinné“. Jeho pravý čas, jak se dozvíme, přišel později!

Jak je z tohoto zkráceného přehledu zřejmé, Vyšší hospodářský ústav zemský v jubilejním roce měl pedagogický sbor vysoce kvalifikovaný, který byl schopen nejen zprostředkovat vztahy mezi vědou a životem, ale navíc také nezanedbatelným podílem k rozvoji zemědělských věd přispět!

Bez odezvy nezůstal zvýšený zájem o „kulturní techniku“

Dnes už zapomenutý pojem „kulturní technika“ zahrnoval ve svých začátcích u nás (podle Hospodářského slovníku naučného, red. F. Sitenský, II, 1909, 722–723) „všechny práce technické v zájmu kultury půdy prováděné, v užším smyslu pak hospodářskou meliorací, pokud se zabývá odvodněním a povodněním pozemků, úpravou menších toků, zakládáním nádrží pro účely povodňovací, opatřování vody pro menší osady, stavbou cest a mostů hospo-

dářství potřebných atd. Také znalost hospodářské strojeby bývá od kulturního technika žádána“.

Táborská škola včas zaregistrovala zvýšený zájem o „kulturní techniku“. Nebylo to téma nové! První zásahy tohoto druhu (podle Jůvy, 1966 – i dalších autorů) mají datování skutečně dávné – čtvrté tisíciletí před naším letopočtem. To v Babylonii, Egyptě, Číně i jinde byla již provedena velká, dodnes udivující meliorační díla. Feudální středověk věnoval této problematice pozornost minimální. Intenzivní novodobý vývoj – v Evropě i u nás – zaznamenáváme počínaje druhou polovinou 19. století.

Meliorační zásahy, prováděné hlavně na velkostatkách, byly zpočátku realizovány většinou privátními technikami rozdílné úrovně. Vedle děl podařených, vzniklo „však také mnoho příkladů odstrašujících, zvláště úprav lučních prováděných šablonovitě, cizími empiriky, ponejvíce Hanoverány, draze a poměrem našim zcela nepřiměřeně“ (HSN, I, 1905, s. 509).

Počínaje osmdesátými léty 19. století se u nás datují snahy zavést náležitý systém do této složité oblasti. Usnesením Zemského sněmu království českého ze dne 4. srpna 1883 byla zřízena Zemědělsko-technická kancelář, jako garant veškeré činnosti na tomto úseku, Poté, 30. června 1884 byl přijat meliorační zákon, jímž byl zřízen státní meliorační fond...

„Nauka o melioracích“ – nový vyučovací předmět

Jak na tento vývoj reagovala táborská škola? Již v roce 1880, po poradách pedagogického sboru, se začal formovat nový předmět – nauka o melioracích. Souběžně začalo také intenzivní zajišťování nezbytných učebních pomůcek. Ale hlavně hledal se způsob, jak zajistit kvalifikovanou výuku nového učebního předmětu.

Bez otálení, v témže roce, po vyjednání stipendia od zemského výboru, vysílá škola svého profesora Františka Bolecha na Vysokou školu technickou do Mnichova, aby tu po dva roky studoval „kulturní techniku“. Studia bez problémů zvládl, získal diplom inženýra a stal se **prvním kvalifikovaným kulturním technikem u nás**.

Po návratu ze studií zpracoval podrobný plán tohoto nového vyučovacího předmětu a ve školním roce **1882/83 byly u nás poprvé zavedeny „výklady o melioracích po stránce technické“**. Profesor Bolech se stal průkopníkem tohoto oboru v řadách zemědělských pedagogů i zemědělské veřejnosti – uznávaným a žádaným!

Ing. Josef Rozman, CSc., Moravská Třebová ☼

Redakční rada

Mgr. Otakar **Březina**, Česká zemědělská akademie v Humpolci

Ing. Ludmila **Gočálová**, Ministerstvo zemědělství ČR

Ing. Petr **Hienl**, Místní akční skupina Krajina srdce

PhDr. Aleš **Hradečný**, Praha

Ing. Zorka **Husová**, Národní ústav pro vzdělávání Praha

Ing. Alena **Krajíčková**, Praha

Ing. Emil **Kříž**, Ph.D., Institut vzdělávání a poradenství ČZU Praha

doc. PhDr. Dana **Linhartová**, CSc., Institut celoživotního vzdělávání MENDELU Brno

Ing. Václav **Stránský**, Ministerstvo zemědělství ČR